

Homogene Groep Internationale Samenwerking Jaarverslag 2021

©Ministerie van Buitenlandse Zaken

Inhoudsopgave

HGIS-jaarverslag 2021

1. Leeswijzer.....	3
2. Inleiding 2021.....	7
3. HGIS Toelichting van beleidsthemas	8
Bijlage 1a. De HGIS-uitgaven 2021 per begroting en artikel (bedragen x EUR 1 000)	30
Bijlage 1b. HGIS-ontvangsten 2021 per begroting en artikel (bedragen x EUR 1 000)	35
Bijlage 2. De ODA-uitgaven naar beleidsthema (bedragen x EUR 1 000)	36
Bijlage 3. ODA-prestatie 2021 (bedragen x EUR 1 000)	38
Bijlage 4. De ODA-uitgaven binnen de BHOS-begroting per regio in 2021	39
Bijlage 5. Non-ODA uitgaven 2021 per beleidsthema (bedragen x EUR 1000)	45
Bijlage 6: Internationale klimaatfinanciering voor ontwikkelingslanden 2021.....	47
Bijlage 7: Internationale inspanningen op asiel en migratie 2021	52

1. Leeswijzer

1.1 Wat is de HGIS?

De Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS) is sinds 1997 een budgettaire constructie binnen de rijksbegroting. In de HGIS worden de uitgaven van de verschillende ministeries op het gebied van het buitenlandbeleid gebundeld, waarmee de onderlinge samenhang geïllustreerd wordt. Dit bevordert de samenwerking en de afstemming tussen de betrokken ministeries. De HGIS vormt daarmee een belangrijk instrument voor een geïntegreerd en coherent buitenlandbeleid. Binnen de HGIS worden de uitgaven voor ontwikkelingssamenwerking die voldoen aan de criteria voor officiële ontwikkelingssamenwerking (*Official Development Assistance, ODA*) expliciet zichtbaar gemaakt.

De minister van Buitenlandse Zaken coördineert het Nederlandse buitenlandbeleid en daarmee de HGIS. De minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking heeft een coördinerende bevoegdheid voor de uitgaven aan ODA binnen de HGIS.

Twee keer per jaar wordt de Tweede Kamer geïnformeerd over de ontwikkelingen binnen de HGIS. Op Prinsjesdag wordt de HGIS-nota en op Verantwoordingsdag wordt het HGIS-jaarverslag aangeboden aan de Staten-Generaal. Deze documenten geven een integraal overzicht van alle uitgaven op het terrein van internationale samenwerking, die op de verschillende departementale begrotingen staan.

Buitenlandse betrekkingen zijn een zaak van het Koninkrijk der Nederlanden: Nederland in Europa, Aruba, Curaçao en Sint-Maarten, alsmede de Nederlandse openbare lichamen in het Caribisch gebied (Bonaire, Sint-Eustatius en Saba). Waar de HGIS-nota spreekt over 'Nederland' of 'Nederlands' wordt daarmee bedoeld: '(van) het Koninkrijk der Nederlanden', tenzij het gaat om zaken die specifiek het land Nederland betreffen, zoals het EU-lidmaatschap en ontwikkelingssamenwerking.

1.2 Opzet HGIS-jaarverslag 2021

HGIS-beleidskader

Het HGIS-jaarverslag geeft inzicht in de besteding op hoofdlijnen van de middelen voor internationale samenwerking in 2021. Het HGIS-beleidskader omvat de beleidsinzet van het buitenlandbeleid, op basis van de begrotingen van Buitenlandse zaken en Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking. De HGIS is ingericht langs negen beleidsthema's. Deze indeling is ook gebaseerd op de begrotingen van Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking. De toelichtende teksten zijn ontleend aan de jaarverslagen van de departementen over 2021 en geven een overzicht in vogelvlucht. Meer uitgebreide toelichtingen worden in de begrotingen van de betrokken departementen weergegeven.

In het jaarverslag wordt eerst op een aantal hoofdlijnen teruggeblikt op de ontwikkelingen ten aanzien van het buitenlandbeleid. Vervolgens wordt per beleidsthema de algemene beleidsdoelstelling gememoreerd en wordt daarna ingegaan op een aantal beleidsresultaten voor dit specifieke thema. Een aantal onderwerpen wordt verder belicht (EU-klimaatwet, internationaal cultuurbeleid en IDA). Omdat de beleidsinzet meestal gepaard gaat met een financiële inspanning, wordt dit in een tabel weergegeven waarbij de ODA-component specifiek wordt benoemd. Ten slotte volgt een toelichting op de instrumenten waarbij sprake is van een substantiële mutatie ten opzichte van de HGIS nota 2021, zoals weergegeven in de tabel.

Landen-bijlage

Om een inzicht te geven in de geografische focus van de BHOS-nota 'Investeren in perspectief' is de indeling van de landen-bijlage (bijlage 5) in dit jaarverslag gewijzigd ten opzichte van voorgaande jaren. Het HGIS-jaarverslag biedt voortaan het overzicht van de in het BHOS-beleid aangekondigde verschuivingen van ODA-middelen naar de focus-regio's West-Afrika/Sahel, Hoorn van Afrika, Midden-

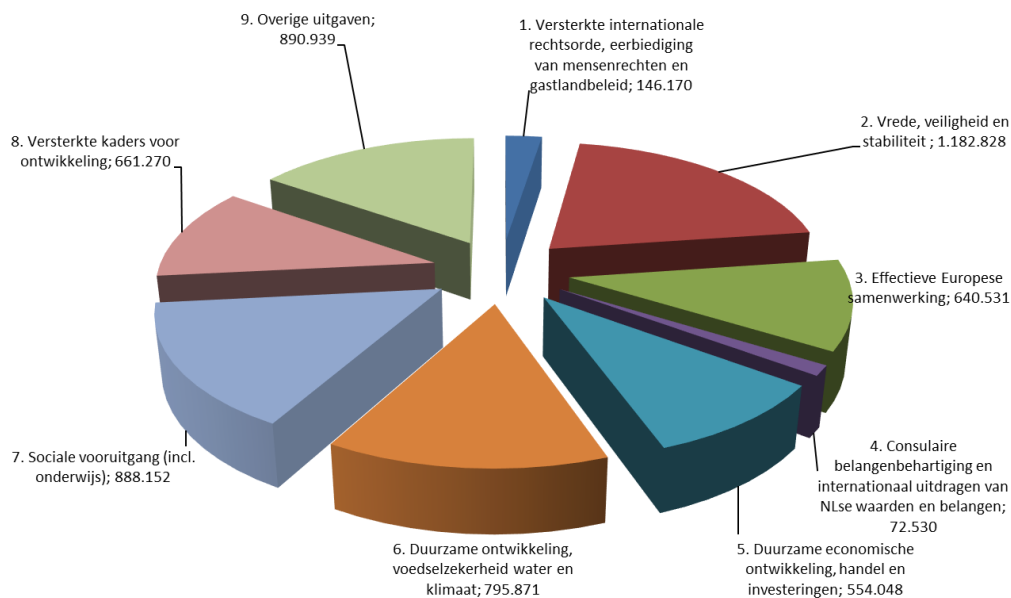
Oosten en Noord-Afrika (MENA). Daarbij is de ordening op thema gehandhaafd, in lijn met het thematische karakter van de BHOS-begroting. Dit betekent dat alleen de totale ODA uitgaven die in de BHOS-begroting staan, in dit overzicht zijn weergegeven. De ODA uitgaven van andere begrotingen zijn hierin niet opgenomen.

Na de beleidsthema's volgt een aantal bijlagen. In deze bijlagen worden gegevens, die verspreid staan over verschillende departementale begrotingen, gebundeld tot een overzichtelijk geheel:

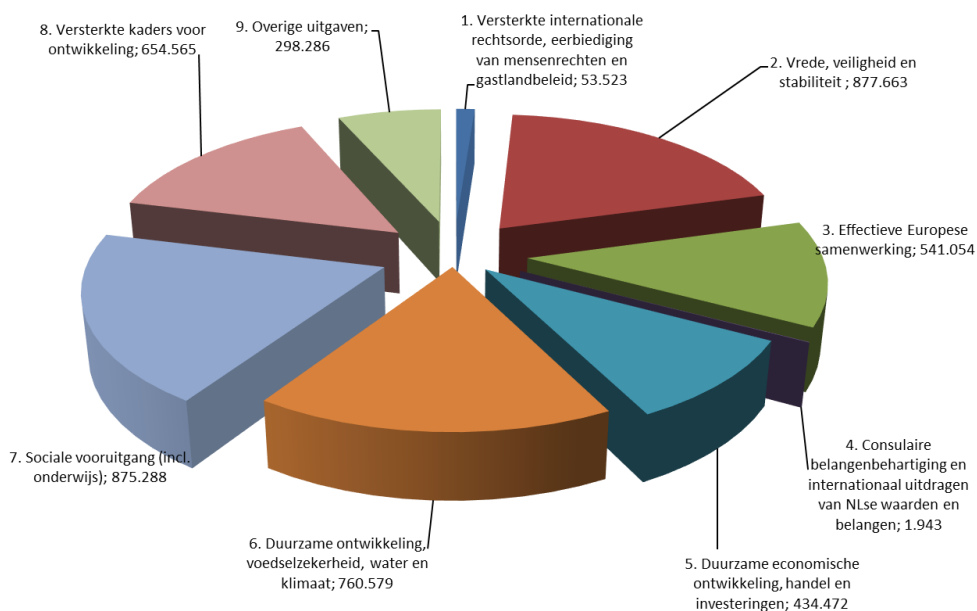
Bijlagen 1a en 1b	Hierin worden alle buitenlanduitgaven en -ontvangsten gepresenteerd per departement.
Bijlage 2	Een overzicht van de ODA-uitgaven naar beleidsthema
Bijlage 3	De ODA prestatie in 2021.
Bijlage 4	Hierin wordt een totaaloverzicht gegeven van de ODA uitgaven binnen de BHOS-begroting per regio.
Bijlage 5	Een overzicht van de non-ODA-uitgaven per beleidsthema.
Bijlage 6	Hierin wordt een toelichting gegeven op de publieke klimaatuitgaven voor ontwikkelingslanden in 2021.
Bijlage 7	Betreft een uiteenzetting van de internationale inspanningen in 2021 op het terrein van migratie.

Totale HGIS-uitgaven 2021 naar beleidsthema (bedragen x EUR 1 000)

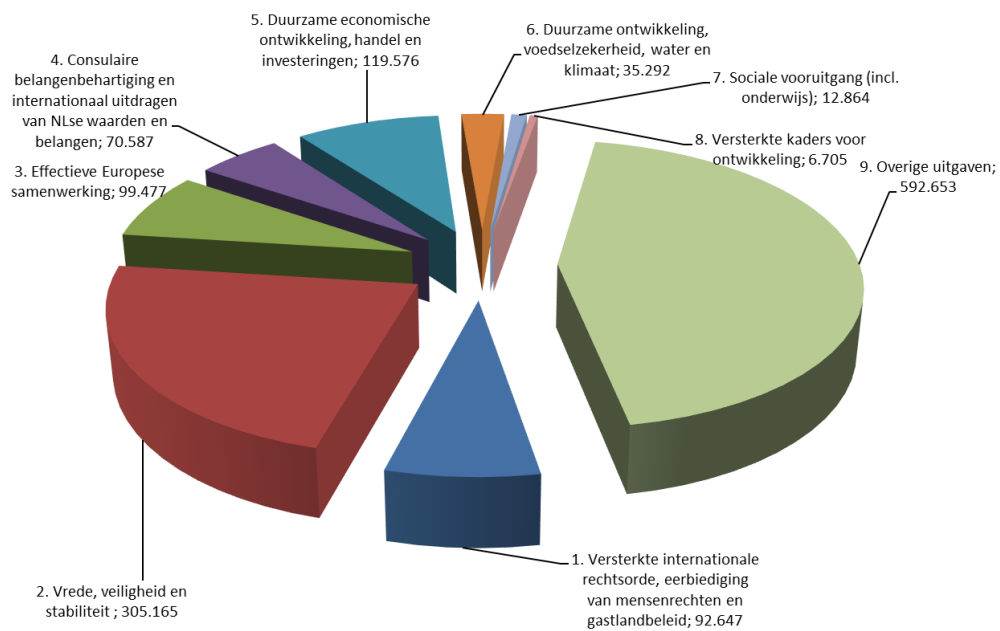
De HGIS is ingedeeld langs een 9-tal beleidsthema's (incl. een categorie apparaatskosten en overige, waarbij ook de kosten voor het postennet zijn opgenomen). Het totale HGIS-budget voor 2021 komt uit op EUR 5,8 miljard. Hiervan kwalificeert ongeveer EUR 4,5 miljard als *Official Development Assistance* (ODA). In onderstaande overzichten zijn de totale uitgaven per beleidsthema schematisch weergegeven voor de totale HGIS, voor de ODA uitgaven specifiek en tenslotte voor de non-ODA uitgaven.

ODA-uitgaven 2021 naar beleidsthema; EUR 4,5 miljard (bedragen x EUR 1 000)

Non-ODA uitgaven 2021 naar beleidsthema; EUR 1,3 miljard (bedragen x EUR 1 000)

2. Inleiding 2021

Nederland en de wereld in 2021

Ook 2021 stond voor een belangrijk deel in het teken van de COVID-19 pandemie. Vaccinaties boden slechts ten dele een uitweg. Wereldwijd zochten samenlevingen naar manieren om met het virus te leren leven. Ondanks de vele beperkingen van de pandemie, was er sprake van een voorzichtig economisch herstel.

Nederlandse inzet voor preventie en bestrijding van COVID-19 liep met name via de *Access to COVID-19 Tools Accelerator (ACT-A)*, het internationale samenwerkingsinstrument voor eerlijke en wereldwijde toegang tot COVID-vaccins, geneesmiddelen en diagnostiek. Nederland heeft in 2021 EUR 105 miljoen bijdragen aan ACT-A. Daarbij zette Nederland zowel in op de aankoop van vaccins via COVAX als op vaccinatiegereedheid en de versterking van gezondheidssystemen.

Om ontwikkelingsimpact te vergroten zette Nederland in op EU-samenwerking. Dit leidde onder meer tot gezamenlijke Team Europe Initiatieven, een EU-inzet voor de wereldwijde COVID-19 respons, en versterking van de EU-Afrika relatie. Ook het multilaterale systeem, waaronder de VN en internationale financiële instituties (IFI's), bleek een cruciale partner in de COVID-19 respons. Beide waren in staat om snel op grote schaal financiering te bieden om de sociaaleconomische gevolgen van de COVID-19-pandemie deels op te vangen en gezondheidssystemen te ondersteunen.

De pandemie fungeerde als katalysator voor de ontwikkelingen in de wereld en versterkte bestaande trends. Het Nederlands buitenlands beleid en de diplomatieke inzet hebben moeten inspelen op een veranderende geopolitieke en het verder onder druk komen te staan van de internationale rechtsorde en het multilaterale systeem, zowel binnen de EU als daarbuiten.

Het internationale karakter van Nederland rechtvaardigt een wijdvertakt postennet om wereldwijd de belangen van het Koninkrijk te vertegenwoordigen en Nederlanders in nood bij te kunnen staan. Als onderdeel van het regeerakkoord 2017-2021 is de versterking van dit postennet afgerond. De extra middelen zijn ingezet ten behoeve van doelstellingen gerelateerd aan de thema's migratie, veiligheid, economische groeikansen, versterkte inzet in Europa, instabiliteit rondom Europa en investeren in perspectief (ontwikkelingssamenwerking).

Verder werd net als in 2020 het jaar gedomineerd door de gevolgen van de wereldwijde COVID-pandemie. Na een wereldwijde afshaling van het postennet en de (consulaire) dienstverlening in 2020, is er in 2021 grotendeels weer opgeschaald. Toch ging een groot deel van het postennet nog gebukt onder (lokale) COVID-19 maatregelen (in enkele gevallen waren posten in zijn geheel tijdelijk gesloten als het gevolg van lokale COVID-19 uitbraken). In het algemeen betekende dit werken onder beperkende omstandigheden op het terrein van consulaire bijstand, handelsbevordering, gesprekken over mensenrechten, uitvoeren van programma's op het terrein van ontwikkelingssamenwerking en culturele samenwerking. Ondanks dat het werken op afstand en digitale varianten van handelsmissies, conferenties en bijeenkomsten een bruikbaar alternatief waren, is gebleken dat fysieke bijeenkomsten van groot belang zijn voor het werk dat op de posten wordt verricht.

3. HGIS Toelichting van beleidsthema's

Beleidsthema 1

Versterkte internationale rechtsorde en eerbiediging van de mensenrechten

Beleidsdoelstelling

Het bevorderen van een goed functionerende internationale rechtsorde inclusief gastlandbeleid, met een blijvende inzet op mensenrechten, als integraal onderdeel van het buitenlandbeleid. Een sterke rechtsorde en eerbiediging van mensenrechten maken de wereld stabiel, veiliger, vrijer en welvarender. Dit vereist goed functionerende internationale instellingen en organisaties met een breed draagvlak en voortdurende inzet tegen straffeloosheid. De positie van Nederland als gastland voor Internationale Organisaties (IO's) en diplomatieke missies, in het bijzonder organisaties met een mandaat op het gebied van vrede en recht, biedt een goed uitgangspunt voor de bevordering van de ontwikkeling van internationale rechtsorde. Deze rechtsorde is onlosmakelijk verbonden met universele mensenrechten. De bevordering van mensenrechten is een kernelement van het Nederlands buitenlandbeleid.

Beleidsinzet toegelicht

Mensenrechten

2021 was het tweede jaar dat Nederland het lidmaatschap van de VN Mensenrechtenraad namens het Koninkrijk vervulde. Het kabinet maakte zich sterk voor *accountability*, feitenonderzoek en gerechtigheid voor slachtoffers van grove mensenrechtenschendingen, middels het oprichten van onderzoeksmandaten voor onder meer Afghanistan, Belarus en Ethiopië evenals het verlengen van onderzoeksmandaten zoals die voor de *fact-finding mission* in Libië en de *Commission of Inquiry* voor Syrië.

Gastlandbeleid

Nederland organiseerde in januari samen met de International Commission of Jurists een conferentie over de rol van (innovatieve) *accountability* mechanismen in de strijd tegen straffeloosheid. De conferentie heeft geleid tot twintig aanbevelingen. Mede door Nederlandse financiële steun in 2021 heeft het Special Tribunal for Lebanon de deuren niet hoeven sluiten en kon het hoger beroep in de hoofdzaak worden voortgezet. Mede door een actieve rol van Nederland zijn in 2021 diverse individuen en entiteiten op de sanctielijst van het EU-mensenrechtensanctieregime geplaatst.

Budgettaire gevolgen van beleid

Begroting/beleidsreïen/artikel/omschrijving (x EUR 1 000)		Begroting 2021		Mutatie		Realisatie 2021	
		Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BZ	01.01 Goed functionerende internationale instellingen	48.945	16.859	2.115	457	51.060	17.316
	01.02 Bescherming en bevordering van mensenrechten	63.402	37.555	-549	-1.353	62.853	36.202
	01.03 Gastlandbeleid internationale organisaties	14.102	0	-1.616	0	12.486	0
JenV	33.03.39 Opsporing en vervolging; drugsbestrijding Suriname	200	200	-195	-195	5	5
	33.03.10 Opsporing en vervolging; NFI	786	0	16	0	802	0
	91.01 Europol en Eurojust	22.314	0	-8.287	0	14.027	0
	91.01 WIPO	375	0	-144	0	231	0
IenW	17.01 Luchtvaart	1.311	0	143	0	1.454	0
	18.01 Scheepvaart en havens	1.064	0	15	0	1.079	0
SZW	02.00 Bijstand, Participatiewet en Toeslagenwet; contributie CASS	9	0	-2	0	7	0
VWS	02.11 Curatieve zorg; Beschikbaarheid en productveiligheid	2.200	0	-34	0	2.166	0
Totaal		154.708	54.614	-8.538	-1.091	146.170	53.523

Financiële toelichting

Buitenlandse Zaken

Artikel 01.01

Het budget voor het subartikel Goed functionerende internationale instellingen met een breed draagvlak steeg ten opzichte van de vastgestelde begroting. Deze stijging wordt met name veroorzaakt door een opdracht voor het adviseren en assisteren van de VN bij de realisatie van een studio voor de organisatie van de Algemene Vergadering van de VN in 2021 en omdat, vanwege een hogere liquiditeitsbehoefte, een deel van de verplichte bijdrage aan het Internationaal Strafhof 2022 reeds in 2021 betaald is.

Artikel 01.02

De belangrijkste mutaties binnen het subartikel Bescherming en bevordering van mensenrechten betreffen overhevelingen vanuit het Mensenrechtenfonds naar Mensenrechten multilateraal om met een multilaterale aanpak de wereldwijde persvrijheid te ondersteunen.

Artikel 01.03

Het budget voor het subartikel Gastlandbeleid internationale organisaties waren de uitgaven hoger dan verwacht gezien een hogere liquiditeitsbehoefte voor het Vredespaleis die ontstond aan het einde van het jaar 2021.

Justitie en Veiligheid

Artikel 91.01 (Europol/Eurojust)

De aanpassing van de huisvestingscontracten conform Rijksbrede voorschriften door het Rijksvastgoedbedrijf van een model inclusief reservering voor investering en onderhoud naar een model op basis van werkelijke kosten, is in 2021 voor het eerst geëffectueerd. Dit wordt nu verwerkt in jaaropdrachten en zal op termijn leiden tot een meerjarenoverzicht met een meerjarenprognose. Op dit moment lopen diverse huisvestingsprojecten, die zich conform het nieuwe model pas bij afronding laten vertalen in een hogere realisatie van de huisvestingskosten. De exacte planning en doorlooptijd van deze huisvestingsprojecten zijn op dit moment afhankelijk van diverse externe factoren als onder meer COVID, vergunningprocedures en beschikbaarheid van materialen en mankracht in de markt.

Beleidsthema 2

Vrede, veiligheid en stabiliteit

Beleidsdoelstelling

Het bevorderen van de Nederlandse en internationale veiligheid en stabiliteit door doelgerichte bilaterale en multilaterale samenwerking en het bevorderen van democratische transitie in prioritaire gebieden, vooral in de ring rond Europa. Daarnaast het doel om vrede en veiligheid te bereiken door het voorkomen en terugdringen van conflictsituaties en het bevorderen van rechtstaatontwikkeling, wederopbouw, vredesopbouw, legitieme en democratische staatsstructuren. Tevens het verlenen van noodhulp ter leniging van humanitaire nood wereldwijd.

Wat er in de wereld om ons heen gebeurt, heeft direct gevolgen voor onze eigen veiligheid en voor onze welvaart. Veel van de grensoverschrijdende dreigingen waaraan Nederland bloot staat, zijn van een dusdanige omvang en complexiteit dat een geïntegreerde aanpak en samenwerking in internationaal verband geboden is. Voorbeelden zijn de proliferatie van massavernietigingswapens, terrorisme en gewelddadig extremisme, ongewenste buitenlandse inmenging door statelijke actoren, grensoverschrijdende criminaliteit en cyberdreigingen.

Beleidsinzet toegelicht

Veiligheid

Uitgangspunt voor de Nederlandse inzet op het terrein van internationale veiligheid was ook in 2021, geordend langs drie pijlers: voorkomen van onveiligheid waar mogelijk, verdedigen van Nederland met een effectieve en moderne aanpak en versterken van ons veiligheidsfundament zoals benoemd in de Geïntegreerde Buitenland- en Veiligheidsstrategie.

Migratie en migratiesamenwerking

Het aantal vluchtelingen en intern ontheemden is ook in 2021 weer toegenomen. Tegelijkertijd is door politieke spanningen en conflicten, door de impact van COVID-19 en economische malaise in de landen van opvang de bereidheid en mogelijkheid om deze mensen op te vangen afgenomen. Dankzij het Opportunity Fund van het Prospects Partnerschap konden UNHCR, UNICEF, ILO, IFC en WB gezamenlijk reageren op de veranderde omstandigheden. Programma's gingen van start op het gebied van digitalisering, werkgelegenheid en skills training, MHPSS en kindbescherming. Met Nederlandse hulp werden vluchtelingen, ontheemden en gastgemeenschappen in acht landen (Egypte, Ethiopië, Oeganda, Jordanië, Libanon, Irak, Kenia en Soedan) ondersteund bij onderwijs, werkgelegenheid en bescherming.

Met de herziening van de relatie met de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) heeft Nederland in 2021 directer sturing kunnen geven aan de programma's die IOM namens Nederland uitvoert. Hierbij is ingezet op vrijwillige terugkeer van migranten naar herkomstlanden, de re-integratie aldaar, en op bewustwordingscampagnes over de gevaren en gevolgen van irreguliere migratie. Tijdens de pandemie is ook extra aandacht besteed aan directe assistentie en bescherming van kwetsbare migranten.

Budget Internationale Veiligheid

Nederlandse militairen zijn in 2021 wederom breed ingezet voor vrede en veiligheid. In 2021 zijn 3268 militairen uitgezonden geweest. Nederland heeft deelgenomen aan de Multinationale Battle Group in Litouwen die onderdeel uitmaakt van de NAVOs enhanced Forward Presence (eFP). eFP bestaat op dit moment uit circa 4500 militairen, verdeeld over een viertal multinationale battlegroups. Nederland vormt momenteel een battlegroup samen met *framework nation* Duitsland, België, Noorwegen en Tsjechië. Duitsland levert hierbij de commandant van de multinationale battlegroup en Nederland de

plaatsvervangend commandant. De Nederlandse bijdrage aan eFP roteert ieder half jaar. De bijdrage wordt bepaald op basis van de benodigde capaciteit in de multinationale battlegroup en de in Nederland beschikbare capaciteit. Nederland zet hierbij in op het leveren van de inzet die er in het kader van het National Defence Plan Litouwen wordt gevraagd: een manoeuvre-element van compagniesgrootte. De Nederlandse bijdrage wordt hierbij zodanig vormgegeven dat deze past binnen het op dat moment geldende mandaat. Dit betrof tijdens beide rotaties in 2021 maximaal 270 militairen. In de eerste helft van 2021 leverde Nederland een manoeuvre-eenheid, bestaande uit een gemotoriseerde compagnie. Daarnaast werd met circa vijftwintig staffunctionarissen bijgedragen aan de multinationale battlegroup en aan het nationaal stafelement. In de tweede helft van 2021 bestond de Nederlandse bijdrage aan de multinationale battlegroup uit het Nederlandse deel van de Duits-Nederlandse tankeenheid, oftewel een eskadron van het 414e Pantserbataljon. Nederland leverde tevens ongeveer tien militairen binnen de bataljonsstaf. Daarnaast leverde Nederland rond de vijftwintig staffunctionarissen in de multinationale battlegroup en in het nationaal stafelement.

Voor een compleet overzicht van de inzet van Nederlandse militairen, wordt verwezen naar het jaarverslag 2021 van Defensie.

Spanningen met Rusland

De spanningen met Rusland, in het bijzonder rond Oekraïne, liepen in de laatste maanden van 2021 verder op. Rusland trok steeds meer troepen samen aan de grens met dit buurland. Dit ging gepaard met agressieve retoriek vanuit Moskou, waarbij de onafhankelijkheid en soevereiniteit van Oekraïne in twijfel werd getrokken. In het kader van deze spanningen droeg Nederland in NAVO-verband bij aan de Enhanced Forward Presence (eFP) inzet in Litouwen

Noodhulp en humanitaire diplomatie

Nederland werkte aan coördinatie en versterking van effectieve en efficiënte humanitaire hulp. Als voorzitter van de OCHA Donor Support Group en lid van de adviesraden van het Central Emergency Response Fund (CERF) en van de zgn. *pooled funds* op landenniveau, zette Nederland in op inclusieve hulpverlening en versterking van de rol van lokale actoren in crisisrespons. In lijn met deze inzet werd een volledig lokaal geleid hulpprogramma uitgevoerd door Nexus Platform Somalia. Hun doel is om lokale actoren meer invloed te geven binnen de humanitaire sector, waardoor beter aangesloten kan worden bij lokale netwerken en langere termijn behoeften.

In juni vond de Grand Bargain Annual Meeting plaats, met minister Kaag voor het laatst als voorzitter. Hierbij werd Grand Bargain 2.0 gelanceerd en organiseerde Nederland een side-event over vermindering van het humanitair financieringstekort. Binnen de Grand Bargain 2.0 heeft Nederland, samen met InterAction en ICRC, het initiatief genomen om voornemens voor een meer gelijke verdeling van risico's uit te werken.

Nederland droeg bij aan het lenigen van de humanitaire noden in verschillende humanitaire crises. Ruim de helft van het humanitaire budget ging naar ongeoormerkte bijdragen aan VN organisaties als WFP en UNICEF, en de Rode Kruis-beweging. Deze bijdragen stelden hen in staat snel hulp te verlenen waar de noden het hoogst waren, of rampen plaatsvonden. Daarnaast stelde Nederland geld beschikbaar voor specifieke crises. Zo droeg het kabinet EUR 20 miljoen bij aan het Afghanistan Humanitarian Fund van de VN, om de snel oplopende humanitaire noden in het land te verlichten, en speelde het een proactieve rol in internationale inspanningen om naleving te borgen voor internationaal humanitair recht en humanitaire principes in Afghanistan.

Budgettaire gevolgen van beleid

Begroting/beleidssterrein/ artikel/ omschrijving (x EUR 1 000)	Begroting 2021		Mutatie		Realisatie 2021	
	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BZ						
02.01 Goede internationale samenwerking ter bevordering van de eigen en bondgenootschappelijke veiligheid	12.441	0	1.063	0	13.504	0
02.02 Bestrijding internationale criminaliteit en terrorisme	13.041	0	-906	0	12.135	0
02.03 Wapenbeheersing	10.882	3.252	-1.683	-383	9.199	2.869
02.04 Bevorderen van veiligheid, stabiliteit en rechtsorde	218.002	70.917	-53.099	1.726	164.903	72.643
02.05 Bevordering van transitie in prioritaire gebieden	29.822	11.929	-3.385	-1.354	26.437	10.575
BHOS						
04.01 Humanitaire hulp	370.017	369.000	61.343	58.918	431.360	427.918
04.02 Opvang en bescherming in de regio en migratiesamenwerking	162.000	162.000	12.060	12.060	174.060	174.060
04.03 Veiligheid en rechtstaatontwikkeling	216.569	216.569	-37.467	-37.467	179.102	179.102
JenV						
31.03.21 Kwaliteit, Arbeidsvoorwaarden en ICT politie; internationale samenwerking	8.600	8.600	-1.099	-1.099	7.501	7.501
36.02 Nationale veiligheid en terrorismebestrijding	406	0	-406	0	0	0
Defensie						
01.01 Inzet (Budget Internationale Veiligheid)	199.882	0	-50.440	3.000	149.442	3.000
09.01 Inkomensoverdrachten	0	0	10.726	0	10.726	0
11 Geheime uitgaven	5.000	0	-541	0	4.459	0
Totaal	1.246.662	842.267	-63.834	35.401	1.182.828	877.668

Financiële toelichting:

Buitenlandse Zaken

Artikel 02.04

De realisatie voor de bevordering van Veiligheid, stabiliteit en rechtsorde in internationaal verband is lager dan begroot. Een deel hiervan is toegelicht in de eerste suppletoire begroting van het Ministerie van Buitenlandse Zaken, en betreft een overheveling naar het ministerie van Defensie voor de beveiliging van personeel van een aantal hoog-risico posten. Daarnaast viel de Nederlandse contributie aan de VN-crisisbeheersingsoperaties lager uit dan geraamd, zoals toegelicht in de tweede suppletoire begroting.

Artikel 02.05

De realisatie binnen subartikel Bevordering van transitie in prioritaire gebieden is lager dan begroot. Vertragingen zorgden in de uitvoering bij partners gefinancierd uit MATRA en Shiraka voor een lagere liquiditeitsbehoefte dan voorzien.

Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking

Artikel 04.01

De uitgavenrealisatie op subartikel Humanitaire hulp valt hoger uit. Dit betrof enerzijds een miljoenennotamutatie in verband met hogere bijdragen aan het Centraal VN-fonds voor humanitaire hulp (CERF) en de Dutch Relief Alliance (DRA) en anderzijds een verhoging van het budget in verband met niet meer inzetbare gedelegeerde middelen van post Kaboel. Ook werd het budget voor humanitaire hulp non-ODA verhoogd voor de bestrijding van bosbranden in Albanië. Ook is er een hogere realisatie tot stand gekomen voornamelijk vanwege extra bijdragen aan CERF en UNRWA, tegenover een lagere dan eerder verwachte realisatie op humanitaire hulp non-ODA vanwege de bosbranden in Albanië.

Artikel 04.02

De uitgavenrealisatie op subartikel Opvang en bescherming in de regio en migratiesamenwerking valt hoger uit, vanwege cash assistance via de VN-vluchtelingen organisatie UNHCR voor vluchtelingen en gastgemeenschappen in Libanon en een verlaging vanwege een overheveling naar artikel 04.03 voor een bijdrage aan een multithematisch programma van VNG-international.

Artikel 04.03

De uitgavenrealisatie op subartikel Veiligheid en rechtstaatontwikkeling valt lager uit vanwege een bijdrage aan de dekking van nog openstaande verdragsverplichtingen Suriname en een overheveling van niet meer inzetbare gedelegeerde middelen van post Kaboel naar artikel 04.01 humanitaire hulp.

Defensie

Artikel 01.01

De uitgavenrealisatie op subartikel internationale inzet is substantieel lager uitgevallen vanwege onder meer corona effecten (zowel op de operaties als op personeelsgerelateerde zaken als medailleuitreikingen en adaptatieprogramma's), nog niet ontvangen facturen van bondgenoten waardoor betalingen achterblijven en de vroegtijdige beëindiging van de operatie in Afghanistan

Beleidsthema 3 Europese samenwerking

Beleidsdoelstelling

De algemene doelstelling is een effectieve Europese samenwerking om de Europese Unie en haar lidstaten zo vreedzaam, welvarend en sterk mogelijk de toekomst in te loodsen. Europa is essentieel voor onze welvaart, vrijheid en veiligheid. Een actieve opstelling van Nederland in het Europese besluitvormingsproces is dan ook in het directe belang van Nederlandse burgers en bedrijven. Door consequent en constructief optreden kan Nederland zijn invloed binnen de Europese Unie vergroten. Zo kan Nederland mede vormgeven aan ontwikkelingen in Europa die direct van invloed zijn op onze economische, sociale en politieke toekomst.

Beleidsinzet toegelicht

Europese samenwerking

De regering heeft in 2021 nationale burgerconsultaties georganiseerd, over de wensen en verwachtingen van mensen ten aanzien van de EU, in het kader van de Conferentie over de Toekomst van Europa. Dit bestond uit de burgerdialogen 'Kijk op Europa' en een notitie van het SCP. De uitgangspunten hierbij waren dat de burgerconsultaties objectief moesten worden uitgevoerd, en representatief en inclusief zijn. De uitkomsten van de Nederlandse burgerdialogen zijn aangeboden aan de Conferentie en worden in de plenaire vergaderingen van de Conferentie besproken. Nederland heeft als één van de weinige lidstaten die burgerdialogen in deze vorm georganiseerd. Daarnaast heeft de regering, binnen de COVID-maatregelen, aandacht gevraagd voor de Conferentie en de burgerdialogen, om deelname vanuit de Nederlandse samenleving te stimuleren. In totaal hebben circa 13.000 Nederlanders aan de nationale burgerdialogen 'Kijk op Europa' deelgenomen.

EU-klimaatwet

In 2021 werd de EU-klimaatwet aangenomen, waarin het doel van 55 procent emissiereductie in 2030 wettelijk is vastgelegd. Voor deze doelstelling heeft Nederland lange tijd gelobbyd. De Commissie presenteerde in juli 2021 een omvangrijk wetgevingspakket om dit doel te bereiken, het zogenaamde Fit-for-55-pakket. In 2021 zijn de onderhandelingen over dit pakket gestart en heeft Nederland consistent gepleit voor snelle onderhandelingen met behoud van ambitie, zodat burgers, bedrijven en nationale overheden snel aan de slag kunnen met verduurzaming.

Budgettaire gevolgen van beleid

Begroting/beleidssterrein/artikel/omschrijving (x EUR 1 000)		Begroting 2021		Mutatie		Realisatie 2021	
		Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BZ	03.02 Europees Ontwikkelingsfonds	191.123	191.123	-11.641	-11.641	179.482	179.482
	03.03 Een hechtere Europese waardengemeenschap	10.500	4.200	399	160	10.899	4.360
	03.04 Versterkte Nederlandse positie in de Unie	5.892	0	-1.381	0	4.511	0
	03.05 Europese vredesfaciliteit	32.100	0	-19.406	0	12.694	0
Toerek.	EU-begroting	421.305	345.572	11.640	11.640	432.945	357.212
	Totaal	660.920	540.895	-20.389	159	640.531	541.054

Financiële toelichting:

Buitenlandse Zaken
Artikel 03.02

De Nederlandse bijdrage aan het Europees Ontwikkelingsfonds (EOF) voor 2021 viel lager uit wegens verrekening van een terugbetaling van resterende middelen uit het 8ste en 9de EOF met de huidige bijdrage.

Artikel 03.05

Als gevolg van een gewijzigd kasritme naar aanleiding van de door de Raad vastgestelde jaarplafonds is de bijdrage voor 2021 voor de Europese Vredesfaciliteit (*European Peace Facility*, EPF) naar beneden bijgesteld. De realisatie is lager dan deze raming, omdat de EPF uitgaven over de jaargrens heeft heen geschoven.

Beleidsthema 4

Consulaire belangenbehartiging en het internationaal uitdragen van Nederlandse waarden en belangen

Beleidsdoelstelling

Het verlenen van goede consulaire diensten aan Nederlanders in nood in het buitenland, evenals het verstrekken van reisdocumenten aan Nederlanders in het buitenland. Daarnaast levert het kabinet een bijdrage aan een gereguleerd personenverkeer door de Nederlandse inbreng in het Europese visumbeleid en is, naast het opstellen van ambtsberichten, verantwoordelijk voor de visumverlening kort verblijf.

Het versterken van de Nederlandse cultuursector door internationale uitwisseling en presentatie; verbindingen leggen met economische diplomatie en andere prioriteiten van geïntegreerd buitenlandbeleid, zoals het mensenrechtenbeleid en veiligheidsbeleid.

Beleidsinzet toegelicht

Consulaire dienstverlening

De consulaire dienstverlening werd in 2021 sterk beïnvloed door de voortdurende COVID-19 pandemie en de crisis in Afghanistan. Tegelijkertijd zijn de projecten voor verbeterde dienstverlening aan Nederlanders wereldwijd en aan degenen die naar Nederland reizen, doorgegaan.

De invloed van COVID-19 op de reisadviezen bleef aanzienlijk. In 2021 werden de reisadviezen meer dan 120 miljoen keer geraadpleegd (in 2019 was dit nog 3,3 miljoen keer). Door de ingebruikname van het Digitaal Corona Certificaat (DCC) werd reizen binnen de EU/Schengen en de Caribische Koninkrijksdelen niet langer ontraden, alleen in het geval van een nieuwe zorgwekkende variant. Hierdoor is reizen binnen de EU beter mogelijk geworden. De grote behoefte aan (reis)informatie was ook te merken bij het 24/7 BZ contactcenter met zo'n 1 miljoen klantcontacten, waarvan 90% COVID-19 gerelateerd. In combinatie met de Afghanistancrisis heeft dit geleid tot het voornemen om opschaling van het contactcentrum, zowel incidenteel (tijdens crises) als structureel mogelijk te maken.

Cultuur

In 2021 konden veel activiteiten en programma's op het gebied van internationaal cultuurbeleid niet op reguliere wijze worden uitgevoerd. Desondanks slaagde de culturele sector erin Nederlandse cultuur in het buitenland zichtbaar te maken en wisten de posten de bilaterale relaties met hoogwaardige Nederlandse cultuur kracht bij te zetten. Enkele voorbeelden van deze activiteiten zijn:

- de uitgestelde viering van het 50-jarig bestaan van het Erasmushuis, het Nederlandse culturele instituut in Jakarta, kreeg een digitale vorm;
- het Nederlandse paviljoen op de Dubai World Expo werd voorzien van een uitgebreid cultureel programma, aansluitend bij het thema 'uniting water, energy and food';
- 60 jaar diplomatieke betrekkingen met Zuid-Korea werd met culturele activiteiten, een groot onderzoeksprogramma en een gezamenlijk cultuurfonds gevierd;
- In Italië zette de post een uitgebreid cultureel programma op, samenvallend met het Italiaanse G20-voorzitterschap. Zo werd een aantal muurschilderingen door Nederlandse kunstenaars gerealiseerd.

Budgettaire gevolgen van beleid

Begroting/beleidsreïen/artikel/omschrijving (x EUR 1 000)		Begroting 2021		Mutatie		Realisatie 2021	
		Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BZ	04.01 Consulaire dienstverlening Nederlanders in het buitenland	10.657	0	7.317	0	17.974	0
	04.02 Samen met (keten)partners het personenverkeer reguleren	15.397	0	4.365	0	19.762	0
	04.03 Grotere buitenlandse bekendheid met de Nederlandse cultuur	8.875	0	-2.379	0	6.496	0
	04.04 Uidragen Nederlandse waarden en belangen	18.881	136	3.003	1.807	21.884	1.943
OCW	08.77 Internationaal onderwijs; Cultuur	521	0	-41	0	480	0
	14.71 Cultuur; subsidies	4.617	0	1.317	0	5.934	0
	Totaal	58.948	136	13.582	1.807	72.530	1.943

Financiële toelichting

Buitenlandse Zaken

Artikel 04.01

Ten opzichte van de vastgestelde begroting zijn de uitgaven voor consulaire dienstverlening toegenomen. In de eerst supplementaire begroting van Buitenlandse Zaken is toename voor Loket buitenland uitgewerkt. In de tweede supplementaire begroting is het budget voor consulaire dienstverlening verhoogd. Daarnaast zijn er nog boekingen voor de eindejaarsmarge gemaakt.

Artikel 04.02

De stijging voor consulaire informatiesystemen is beschreven in de eerste supplementaire begroting van Buitenlandse Zaken. Uiteindelijk is er voor Consulaire dienstverlening van Nederlanders in het buitenland een onderbesteding doordat enkele projecten voor consulaire informatiesystemen vertraging opgelopen hebben. Dit betreffen projecten in het digitaliseringsprogramma EIDOS.

Artikel 04.03

Voor het internationaal cultuurbeleid zijn de uitgaven lager dan begroot. Dit is in de eerste supplementaire begroting van Buitenlandse Zaken uitgewerkt. Daarnaast zijn er door de aanhoudende Corona crisis minder activiteiten uitgevoerd waardoor de uitgaven lager zijn dan gepland.

Artikel 04.04

Het budget voor het Programma Ondersteuning Buitenland Beleid (POBB) COVID neemt in 2021 in zowel de eerste supplementaire begroting en de tweede supplementaire begroting van Buitenlandse Zaken toe. Wel is er uiteindelijk een onderbesteding op dit budget. Zowel op het 'reguliere' POBB als de COVID-activiteiten. Dit kwam doordat projecten vertraging opgelopen hebben. Bij de projecten uit POBB-regulier is de vertraging veroorzaakt door de COVID-19-pandemie die implementatie van een aantal projecten heeft bemoeilijkt. Bij POBB-COVID is de vertraging ontstaan door complexe juridische procedures en wereldwijde logistieke/transport uitdagingen.

In 2021 heeft de Koning staatsbezoeken afgelegd aan Duitsland en Noorwegen. Verder vond er een werkbezoek plaats aan Dubai in het kader van de wereldtentoonstelling. Door de coronacrisis konden veel geplande inkomende en uitgaande bezoeken niet doorgaan.

Ook voor de uitgaven voor publieksdiplomatie is er een duidelijke onderbesteding. Dit is ook een gevolg van de aanhoudende Corona crisis. Hierdoor zijn veel activiteiten online gehouden of geannuleerd en hebben inkomende bezoekersprogramma's geen doorgang kunnen vinden.

Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen

Artikel 14.71

Er is minder dan was geraamd besteed aan 'strategische inzet en ondersteuning'. Deze middelen worden pas in de loop van het jaar verplicht. In verband met COVID-19 is er minder uitgegeven dan was voorzien.

Beleidsthema 5 Duurzame handel en investeringen

Beleidsdoelstelling

Verminderen van armoede en maatschappelijke ongelijkheid, bevorderen van duurzame inclusieve groei wereldwijd en versterken van het internationaal verdienvermogen van Nederland. Daartoe werkt Nederland aan een toekomstbestendig multilateraal handels- en investeringssysteem met aandacht voor Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO), versterking van de Nederlandse handels- en investeringspositie en aan versterking van de private sector en een verbeterd ondernemingsklimaat in ontwikkelingslanden.

Beleidsinzet toegelicht

Investeren in een toekomstbestendig handels- en investeringssysteem

Net als het voorgaande jaar werd 2021 gekenmerkt door internationale handelsfricties en de aanhoudende COVID-crisis. Wel verbeterden de handelsbetrekkingen tussen de EU en de VS; zo werden de over en weer ingestelde tarieven in het staal- en aluminiumconflict tussen de EU en de VS opgeschort. In het verlengde van de verbeterde betrekkingen met de VS werd de EU-VS Trade ad Technology Council opgericht, die zich in werkgroepen gaat richten op non-market handelspraktijken, handelsbarrières in de dienstensector en arbeidsrechten en milieu. Nederland leverde hiervoor input.

De 12e WTO-ministeriële conferentie die voor november 2021 was voorzien, werd om epidemiologische redenen uitgesteld naar 2022; een precieze datum is nog niet bekend. Om die reden kon in 2021 geen concrete voortgang met het creëren van een WTO-hervormingsagenda worden geboekt. Ook de blokkade van het WTO-beroepslichaam duurt voort. In het licht van de COVID-crisis pleitte Nederland, conform de motie-Piri (Kamerstuk 35665, nr. 21), in EU-verband voor een beperkte waiver voor intellectueel eigendom van de coronavaccins. Het exportautorisatieregime voor coronavaccins werd mede op Nederlands aandringen eind 2021 omgezet in een monitoringssysteem.

Markttoegang

Bilaterale handels- en investeringsakkoorden zijn een belangrijk instrument van de EU om de markttoegang van Europese bedrijven tot derde markten te vergroten. In 2021 werden geen nieuwe akkoorden ter goedkeuring aangeboden aan de Raad. Onderhandelingen over verschillende akkoorden liepen door, zij het met vertraging vanwege COVID-19, onder andere met Australië, Nieuw-Zeeland, Chili en Mexico.

Budgettaire gevolgen van beleid

Begroting/beleidssterrein/ artikel/omschrijving (x EUR 1 000)	Begroting 2021		Mutatie		Realisatie 2021	
	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BHOS						
01.01 Duurzaam handels- en investeringssysteem, incl. MVO	28.781	19.425	158	1.543	28.939	20.968
01.02 Versterkte Nederlandse Handels- en Investeringspositie	91.777	0	13.437	0	105.214	0
01.03 Versterkte private sector en arbeidsmarkt in ontwikkelingslanden	392.807	390.527	22.695	22.977	415.502	413.504
EZK						
1.55 Goed functionerende economie en markten; opdrachten	158	0	-146	0	12	0
1.95 Goed functionerende economie en markten; bijdragen (inter)nationale organisaties	2.687	0	-206	0	2.481	0
2.95 Bedrijvenbeleid: Innovatief en duurzaam ondernemen; bijdragen (inter)nationale organisaties	2.420	0	-520	0	1.900	0
Totaal	518.630	409.952	35.418	24.520	554.048	434.472

Financiële toelichting:

Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking

Artikel 01.02

De uitgaven realisatie op subartikel Versterkte Nederlandse handels- en investeringspositie valt hoger uit. Extra middelen zijn vrijgemaakt voor de financiering van het RVO-impulspakket voor Nederlandse ondernemers ter bestrijding van de gevolgen van COVID-19. Daarnaast zijn extra middelen toegekend voor de af te dragen BTW aan Invest International en de extra uitgaven vanwege de uitgestelde Wereldtentoonstelling Dubai.

Extra middelen zijn ook toegekend voor de financiering van goedlopende MKB-regelingen binnen de RVO opdracht Internationaal Ondernemen. Daar tegenover stond een overboeking naar het Ministerie van Financiën ten behoeve van het opstartbudget Invest International.

De uiteindelijke hogere realisatie van het uitgavenbudget wordt enerzijds veroorzaakt door een toegenomen vraag naar het DTIF-instrument en anderzijds door een verminderde bereidheid vanuit de banken om transacties te financieren, mede ingegeven door de COVID-19 pandemie. Deze uitgaven (volledig non-ODA) zijn deels gedekt door de toegenomen ontvangsten van aflossingen en premies op eerder verstrekte wisselfinancieringen en een onttrekking uit de DTIF begrotingsreserve.

Artikel 01.03

De uitgaven realisatie op subartikel Versterkte private sector en arbeidsmarkt in ontwikkelingslanden valt hoger uit. Extra middelen zijn toegekend voor de subsidieverstrekking aan Agriterra en het TRACE programma in Tunesië. Per saldo is het budget verhoogd door een desaldering van hogere ontvangsten DGGF door een onttrekking uit de begrotingsreserve en overhevelingen.

Beleidsthema 6

Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid water en klimaat

Beleidsdoelstelling

Toegenomen voedselzekerheid; verbeterd waterbeheer, drinkwater, sanitaire voorzieningen en voorlichting over hygiëne; toegenomen weerbaarheid tegen klimaatverandering en tegengaan van klimaatverandering; duurzaam gebruik natuurlijke hulpbronnen en daarmee het voorkomen van ontbossing in de tropen.

Beleidsinzet toegelicht

Betere voeding, klimaatslimme landbouw, water en sanitatie

In 2021 werden 8,5 miljoen mensen bereikt voor verbetering van hun voedings situatie en 10 miljoen kleine boeren (0,8 miljoen ha. landbouwgrond) ondersteund met ecologische verduurzaming van de voedselproductie. Met dit jaarlijkse bereik is de bijdrage die het kabinet in 2030 geleverd wil hebben aan SDG 2 (Zero hunger) haalbaar. De streefcijfers zijn overigens niet aangepast aan de vanwege COVID toegenomen armoede. Activiteiten richtten zich in het verslagjaar voor een groot deel op fragiele gebieden waar meerdere oorzaken van honger elkaar negatief versterken.

Tijdens de VN Food System Summit heeft het kabinet opgeroepen tot actie om voedselsystemen duurzamer en weerbaarder te maken (Member State Statements). Vervolgens werd tijdens de Nutrition for Growth Summit de Nederlandse inzet voor bestrijding van ondervoeding aangekondigd (Tokyo-Compact-on-Global-N4G, p.31).

In 2021 kregen 3,8 miljoen mensen toegang tot een verbeterde waterbron en 5,6 miljoen mensen toegang tot sanitaire voorzieningen. Ruim 1,9 miljoen mensen hadden baat bij verbeterd waterbeheer; zij worden eerder gewaarschuwd tegen overstromingen, hebben een betrouwbaarder aanvoer van irrigatiewater en het afvalwater wordt beter gezuiverd. Hiermee zijn deze doelgroepen weerbaarder tegen klimaatverandering. Het kabinet ligt goed op koers om haar bijdrage aan SDG6 in 2030 te realiseren.

Samen met Tadzjikistan, UNDESA en UN-Water heeft Nederland de VN Waterconferentie in 2023 verder voorbereid, inclusief de publicatie van een gezamenlijk Vision Statement. Deskundigen uit verschillende delen van de wereld hebben toegezegd deel te zullen nemen aan onafhankelijk onderzoek naar 'The Economics of Water and Beyond', dat wereldwijd aandacht zal genereren voor de sociaaleconomische impact van waterproblematiek en momentum zal creëren voor actie.

Budgettaire gevolgen van beleid

Begroting/beleidssterrein/artikel/omschrijving (x EUR 1 000)		Begroting 2021		Mutatie		Realisatie 2021	
		Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BHOS	02.01 Voedselzekerheid	321.095	321.095	7.717	7.717	328.812	328.812
	02.02 Water	193.714	193.714	-3.717	-3.717	189.997	189.997
	02.03 Klimaat	220.468	219.318	18.213	18.084	238.681	237.402
IenW	11.01 Algemeen waterbeleid (Partners voor Water/Blue deal)	15.611	0	-4.036	0	11.575	0
	19.02 Internationaal beleid, coördinatie en samenwerking	5.552	0	819	0	6.371	0
	14.01 Wegen en verkeersveiligheid; Netwerk programma's	200	0	754	0	954	0
	23.01 Meteorologie, seismologie en aardobservatie (contributie WMO/ECMWF)	3.340	35	1.911	0	5.251	35
EZK	4.55 Een doelmatige en duurzame energievoorziening; opdrachten	277	0	-121	0	156	0
	4.95 Een doelmatige en duurzame energievoorziening; bijdragen aan (inter)nationale organisaties	1.584	0	-100	0	1.484	0
LNV	21.95 Bijdragen (inter)nationale organisaties (w.o. FAO en UNEP)	10.889	4.495	-39	-162	10.850	4.333
	22.95 Bijdragen (inter)nationale organisaties	1.680	0	60	0	1.740	0
Totaal		774.410	738.657	21.461	21.922	795.871	760.579

Financiële toelichting:

Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking

Artikel 02.01

De uitgavenrealisatie op subartikel Voedselzekerheid valt hoger uit. In de uiteindelijke realisatie zijn de uitgaven aan ecologische houdbare voedselsystemen per saldo in beperkte mate lager dan voorzien. Daarnaast is de bijdrage aan het Productive Safety Net Program (PSNP) in Ethiopië aangehouden in afwachting van de politieke ontwikkelingen. Dit zorgt voor de per saldo lagere realisatie op het instrument voedselzekerheid (zijnde landenprogramma's). Hier tegenover staan per saldo iets hogere uitgaven aan kennis en capaciteitsopbouw en het uitbannen van huidige honger & voeding. Deze zijn enerzijds het gevolg van een bijdrage aan de organisatie voorheen bekend als Consultative Group for International Agricultural Research (CGIAR) in het kader van kennis en capaciteitsopbouw en anderzijds een bijdrage aan Unicef voor het uitbannen van honger.

Artikel 02.03

De uitgavenrealisatie op subartikel Klimaat valt hoger uit. Deze realisatie is per saldo enerzijds het gevolg van in zeer beperkte mate lagere subsidies voor hernieuwbare energie door kleinere financieringsbehoefte en aan het Dutch Fund for Climate & Development als gevolg van o.a. COVID-19 en anderzijds hogere bijdragen aan klimaat. Deze hogere bijdragen zijn het gevolg van een verhoging van zowel het uitgaven- als het verplichtingenbudget voor ondersteuning in de aanpak van de klimaatcrises die is ingezet voor o.a. CAFI (Central African Forest Initiative) en CIF's (Climate Investment Funds).

Infrastructuur en Waterstaat

Artikel 11.01

De uitgavenrealisatie op subartikel Algemeen waterbeleid valt lager uit. Dit betrof de HGIS-subsidieprogramma's Partners voor Water (EUR 3,4 miljoen) en Blue deal (EUR 0,3 miljoen), alsmede de HGIS-opdrachtverlening Claim Operationalisering Resultaatgerichte Aanpak (CORA) (EUR 0,3 miljoen).

Partners voor Water

Ook in 2021 werd uitvoering gegeven aan de in 2016 gestarte subsidieregeling van het programma Partners voor Water (PvW) 2016–2021. Voor de uitvoering van het programma PvW 2016–2021 werd mandaat verleend aan de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). Het budget werd onderverdeeld in een deel voor lange termijn samenwerking met zeven Deltalanden, een subsidiedeel

ten behoeve van marktbetrokkenheid en een deel voor samenwerking met kansrijke nieuwe landen en Holland promotie. Ondanks dat het gehele budget verplicht is, is door de COVID-situatie in de wereld het programma vertraagd met een half jaar.

Blue Deal

Het Blue Deal programma betreft een internationaal programma van 21 waterschappen die wordt aangestuurd door de Unie van Waterschappen. De Ministeries van Buitenlandse Zaken en Infrastructuur en Waterstaat zijn gezamenlijk subsidieverstrekker. In 2018 is de subsidieregeling van de Blue Deal (2018-2021) van start gegaan. Het programma was in 2021 succesvol maar heeft enige vertraging opgelopen door de mondiale COVID-maatregelen (beperkt reizen en geen grote conferenties) en zal daarom worden verlengd met een half jaar (medio 2022).

CORA

De onderuitputting van het CORA-budget in 2021 betreft toegezegde middelen die door COVID-restricties vertraging hebben veroorzaakt op de uitvoering van de voorziene activiteiten. De activiteiten hadden betrekking op Data initiatief & Global Environmental Management Institute (GEMI), alsmede op Valuing Water met inbegrip van Water as Leverage, Hotspotanalyses, technische ondersteuning en kennisontwikkeling.

Artikel 23.01

De uitgavenrealisatie valt hoger uit doordat de contributie aan het Europees Centrum voor Weersverwachtingen op de Middellange Termijn (ECMWF) voor het jaar 2020 pas in 2021 ten laste van het uitgavenartikel is gebracht. De realisatie 2021 omvat dus zowel de contributie aan het ECMWF van 2020 als van 2021.

Beleidsthema 7

Sociale vooruitgang

Beleidsdoelstelling

Menselijke ontplooiing en het bevorderen van sociale gelijkheid en inclusieve ontwikkeling, door het bijdragen aan seksuele en reproductieve gezondheid en rechten (SRGR) voor iedereen en een halt toeroepen aan de verspreiding van hiv/aids. Daarnaast wordt ingezet op het bevorderen van vrouwenrechten en gendergelijkheid. Tevens wordt bijgedragen aan ontwikkeling via onderwijs en daarmee bijgedragen aan het vergroten van kansen en perspectieven voor jongeren en een toename van het aantal goed opgeleide professionals, versterking van hoger- en beroepsonderwijsinstellingen en het bevorderen van beleidsrelevant onderzoek. Tenslotte wordt het maatschappelijk middenveld versterkt door bevordering en bescherming van de politieke ruimte voor maatschappelijke organisaties en versterken van de meest gemarginaliseerde en gediscrimineerde groepen, zodat zij hun stem kunnen laten horen.

Beleidsinzet toegelicht

Investeren in onderwijs, werk en jeugd

Voor jongeren wereldwijd leidde de COVID-19 pandemie tot dichte scholen en slechtere economische vooruitzichten. Daarom werkte Nederland in 2021, in lijn met de Youth at Heart Strategie aan beter perspectief voor jongeren door investeringen in onderwijs en werk en door jongeren als partners te betrekken.

In 34 landen met een crisissituatie steunde Nederland onderwijs voor (vluchtelingen-)kinderen via Education Cannot Wait. Via Generation Unlimited droeg Nederland bij aan betere digitale vaardigheden van jongeren in Niger, Kenia en Bangladesh. Daarnaast bracht Nederland het belang van meisjesonderwijs in Afghanistan internationaal onder de aandacht op een bijeenkomst tijdens de AVVN in september 2021.

Binnen MKB-programma's was in 2021 speciale aandacht voor jeugdwerkgelegenheid. Het Dutch Good Growth Fund (DGGF) en de door FMO beheerde programma's MASSIF en Nasira bieden MKB-bedrijven toegang tot financiering, en creëren en behouden daarmee banen. Daarnaast zorgde Nederland met het Nexus Skills and Jobs programma in 9 focuslanden voor betere aansluiting van (beroeps-) onderwijs op de vraag van de arbeidsmarkt. Nederland deelde geleerde lessen met het INCLUDE kennisplatform en in ILO's Global Initiative on Decent Jobs for Youth. Door uitvoerders van programma's direct te linken aan kenniscentra werd kennis beter verankerd in beleid en programma's.

Met de in 2021 ingestelde jongerenadviescommissie, een platform voor dialoog en samenwerking tussen internationale jongeren en beleidsmedewerkers, geeft Nederland invulling aan de ambitie om jongeren meer en beter bij beleid te betrekken.

SRGR

Mede vanwege de respons op COVID-19 nam wereldwijde financiering voor SRGR af, terwijl de regressieve druk op internationale afspraken op het gebied van SRGR en gendergelijkheid verder toenam. Nederland zette zich daarom ook in 2021 onverminderd in voor effectieve gezondheidssystemen, als fundament voor zowel de COVID-19 respons als voor SRGR-diensten.

Nederland ondersteunde de Global Financing Facility for Every Woman Every Child (GFF) waarmee naast versterking van gezondheidssystemen in 36 ontwikkelingslanden werd bijgedragen aan SRGR-diensten voor vrouwen, kinderen en adolescenten. Zeven nieuwe SRGR-partnerschappen begonnen in

2021 en richten zich vooral op pleitbezorging voor SRGR. Daarnaast is Nederland nieuwe meerjarige samenwerking aangegaan met internationale ngo's die zich inzetten voor keuzevrijheid zoals de International Planned Parenthood Federation (IPPF).

In antwoord op toenemende regressieve druk tegen SRGR heeft Nederland de diplomatieke inzet geïntensiveerd. Internationale afspraken zijn met succes bewaakt en in verschillende fora werd vooruitgang geboekt. Tijdens de 54ste Commission on Population and Development (CPD) werd voor het eerst in vijf jaar een resolutie met consensus aangenomen met sterke verwijzingen naar SRGR. De High Level Meeting on HIV/AIDS leverde een politieke verklaring op waarin regeringen zich committeren aan de aidsbestrijding onder hoog risicogroepen. Bij de Mensenrechtenraad initieerde Nederland een resolutie over kind- en gedwongen huwelijken, die breed werd gesteund en met consensus werd aangenomen.

Budgettaire gevolgen van beleid

Begroting/beleidssterrein/artikel/omschrijving (x EUR 1 000)	Begroting 2021		Mutatie		Realisatie 2021	
	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
OCW						
06.70 Hoger beroepsonderwijs	2.873	2.873	0	0	2.873	2.873
07.70/76 Wetenschappelijk onderwijs	54.299	46.884	990	1.069	55.289	47.953
08.71 Internationaal onderwijs; Subsidies	301	0	-66	0	235	0
08.76 Internationaal onderwijs Bijdragen (inter)nationale organisaties: overige	0	0	0	0	0	0
16.70 Onderzoek en wetenschappen	454	454	0	0	454	454
VWS						
09.10 Algemeen; Internationale samenwerking	3.868	0	0	0	3.868	0
BHOS						
03.01 Seksuele en reproductieve gezondheid en rechten en HIV/aids	403.189	401.578	130.283	130.469	533.472	532.047
03.02 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	52.439	52.439	-362	-362	52.077	52.077
03.03 Versterkt maatschappelijk middenveld	219.531	219.531	-53.689	-53.689	165.842	165.842
03.04 Onderwijs	69.550	69.550	4.492	4.492	74.042	74.042
Totaal	806.504	793.309	81.648	81.979	888.152	875.288

Financiële toelichting:

Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking

Artikel 03.01 (BHOS)

De uitgavenrealisatie op subartikel SRGR en hiv/aids valt hoger uit. De stijging houdt verband met extra bijdrages aan COVAX, WHO Strategic Preparedness and Response Plan, The Global Fund to Fight Aids, Tuberculosis and Malaria (GFATM) en aan the Global Financing Facility (GFF). Deze extra bijdrages houden verband met de bestrijding van de impact van COVID-19 in de armste landen.

Artikel 03.03 (BHOS)

De uitgavenrealisatie op subartikel Maatschappelijk middenveld valt lager uit. Deze daling houdt verband met een aantal overhevelingen vanuit artikel 03.03. In 2020 heeft er een overheveling plaats gevonden van artikel 03.04 (Onderwijs) naar artikel 03.03 (Maatschappelijk Middenveld) als gevolg van het niet doorgaan van International Finance Facility for Education (IFFEd) in 2020. Deze overheveling wordt in 2021 deels teruggedraaid. Daarnaast vond er een overheveling plaats van artikel 03.03 naar artikel 03.01 (SRGR en hiv/aids) ter dekking van een extra bijdrage aan COVAX en voor een bijdrage aan de nieuwe SRGR-partnerschappen.

Beleidsthema 8

Versterkte kaders voor ontwikkeling

Beleidsdoelstelling

Multilaterale samenwerking en inclusieve groei door versterkte multilaterale betrokkenheid en overige inzet; de inzet van cultuur en sport in ontwikkelingslanden om een sociale en kansrijke samenleving te stimuleren en het bevorderen van maatschappelijke betrokkenheid in Nederland.

Daarnaast een op maatschappelijk verantwoorde wijze en in overeenstemming met internationale verplichtingen gereguleerde en beheerste toelating tot, verblijf in en vertrek uit Nederland van vreemdelingen.

Beleidsinzet toegelicht

Ontwikkelingssamenwerking in multilateraal verband

De onderhandelingen tussen de EU en ACS-landen over een vervolg op het Verdrag van Cotonou resulteerden in een akkoord over een nieuwe partnerschapsovereenkomst tussen de EU en 79 landen in Afrika, het Caribisch gebied en de Stille Oceaan. Het kabinet beoordeelt het onderhandelingsresultaat en de ontwerpovereenkomst over dit zogenoemde Post-Cotonou akkoord positief (Kamerstuk 22112 nr. 3136).

Als onderdeel van de lopende VN-ontwikkelingssysteem hervormingen is in 2021 een kleine herziening van de financiering van het Resident Coördinator systeem uit onderhandeld. Nederland heeft in 2021 als vicevoorzitter, namens de regionale groep van westerse landen (WEOG), deelgenomen aan de Uitvoerende Raad van UNDP, UNFPA en UNOPS. Hierbij heeft Nederland accenten kunnen leggen op de implementatie van de VN-hervormingen om het systeem efficiënter en effectiever te krijgen en in te zetten op een coherente aanpak voor het behalen van de SDGs en het Klimaatakkoord van Parijs. Door druk van Nederland en andere donoren zijn binnen VN-organisaties belangrijke ambities op het terrein van mensenrechten en SRGR overeind gebleven.

IDA-middelen

De pandemie heeft bestaande problemen van ontwikkelingslanden, zoals armoede, ongelijkheid en schulden, vergroot. Hierdoor zijn de beschikbare middelen voor overheidsuitgaven in deze landen ernstig beperkt. Op hetzelfde moment ontstond voor de komende jaren een middelentekort bij IDA, het loket voor lage inkomenslanden van de Wereldbank, door het naar voren halen van 35 miljard dollar voor de COVID-19-respons, onder meer voor de aanschaf van vaccins en medische hulpmiddelen. De crisis leidde tot een verhoogde vraag naar IDA-financiering door landen en tot een verhoogd aandeel schenkingen en concessionele financiering door IDA, vanwege de toenemende schuld kwetsbaarheid van IDA-landen. Als gevolg van dit alles is de middelenaanvulling van IDA-20 met een jaar vervroegd. De onderhandelingen over IDA20 zijn inmiddels op voor Nederland bevredigende wijze afgerond. In totaal is EUR 846,1 miljoen toegezegd voor de komende drie jaar.

Budgettaire gevolgen van beleid

Begroting/beleidssterrein/artikel/omschrijving (x EUR 1 000)		Begroting 2021		Mutatie		Realisatie 2021	
		Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BHOS	05.01 Multilaterale samenwerking	171.654	171.654	6.509	6.509	178.163	178.163
	05.02 Overig armoedebeleid	81.277	67.905	11.790	19.590	93.067	87.495
	05.04 Nog te verdelen i.v.m. wijzigingen BNI en/of toerekeningen	69.220	69.220	-69.220	-69.220	0	0
Financiën	04.50.02 Deelname aan internationale instellingen; desaldering ontvangsten	83	0	-83	0	0	0
	04.50.07 IBRD (onderdeel Wereldbank)	0	0	0	0	0	0
	04.50.08 IFC (onderdeel Wereldbank)	0	0	0	0	0	0
	04.50.09 IDA (onderdeel Wereldbank)	44.200	44.200	0	0	44.200	44.200
	04.52.01 Technische assistentie	1.779	0	-646	0	1.133	0
JenV	37.02 COA (Asieltoerekening)	0	0	302.637	302.637	302.637	302.637
OCW	01.70/76 Primair onderwijs (Asieltoerekening)	0	0	31.773	31.773	31.773	31.773
	03.70 Voortgezet onderwijs (Asieltoerekening)	0	0	10.297	10.297	10.297	10.297
Toerek.	Opvang asielzoekers	504.123	504.123	-504.123	-504.123	0	0
	Totaal	872.336	857.102	-211.066	-202.537	661.270	654.565

Financiële toelichting

Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking

Artikel 05.01

De uitgavenrealisatie op subartikel Multilaterale samenwerking valt hoger uit. Deze verhoging betreft een som van mutaties.

In de eerste suppletore begroting 2021 werd het saldo onder «nog te verdelen» (zoals toegelicht in de Miljoenennota 2021 en begroting 2021) voor de jaren 2021 tot en met 2024 meerjarig verwerkt in de instrumenten voor UNDP, UNICEF, het budget voor Internationale Financiële Instellingen en het assistent-deskundigenprogramma. In de eerste suppletore begroting werd ook een bijdrage aan het Poverty Reduction Growth and Trustfund (PRGT) gemeld. Deze intensivering werd ingezet voor de bestrijding van de impact van COVID-19 in de armste landen.

In de tweede suppletore begroting werd het budget voor artikel 05.01 naar boven bijgesteld. Dit was het gevolg van een overheveling binnen het artikel naar UNICEF/UNDP en een aanpassing van het budget voor de Asian Development Bank (AsDB).

De uitgaven van artikel 05.01 zijn naar beneden bijgesteld. Dit is toe te schrijven aan onder andere een overheveling voor een extra bijdrage aan UNWRA.

Artikel 05.02

De uitgavenrealisatie op subartikel Overig armoedebeleid valt hoger uit. Deze verhoging betreft een som van mutaties.

In de eerste suppletore begroting 2021 werd het budget onder «Overig armoedebeleid» verhoogd. De voornaamste reden voor deze verhoging is het opnemen van een reservering voor de resterende verdragsmiddelen voor Suriname. Hiervoor werd ongeveer EUR 17 miljoen gereserveerd. Bij de tweede suppletore begroting werd duidelijk dat deze verdragsmiddelen voor Suriname 2021 niet meer tot een betaling zouden leiden. Het budget werd in mindering gebracht op artikel 05.02. Deze middelen blijven, conform de uitvoering van het verdrag, de komende jaren wel beschikbaar.

De realisatie van artikel 05.02 is per saldo verhoogd. Deze verhoging is eerder gemeld in decemberbrief. De verhoging komt onder andere door een vooruitbetaling ten behoeve van schuldverlichting aan de African Development Bank (AfDB).

Ook is er een koersverlies gerealiseerd. De begroting voor Buitenlandse handel en Ontwikkelingssamenwerking werkt met een vooraf vastgestelde wisselkoers ten opzichte van buitenlandse valuta (de corporate rate). Deze koers wordt samen met de presentatie van de begroting vastgesteld. Omdat bij betalingen in buitenlandse valuta gedurende het jaar een verschil ontstaat als gevolg van de werkelijk geldende koers, ontstaat er een saldo. Voor de koersontwikkeling is voor 2021 een verlies geboekt.

Artikel 05.04

Het ODA-budget wordt gecorrigeerd voor ontwikkelingen van het BNI. Om de stabiliteit van de algehele BHOS-begroting te versterken worden aanpassingen naar aanleiding van bijgestelde BNI-ramingen op dit artikel opgevangen. Daarnaast worden binnen dit artikel de wijzigingen in de toerekeningen aan ODA, zoals eerstejaars opvang asielzoekers in Nederland, verwerkt.

In de eerste suppletoire begroting 2021 werd het saldo verlaagd. Als gevolg van de meest recente ramingen van het Centraal Planbureau (CEP 2021) is de ontwikkeling van het BNI, en daarmee het ODA-budget, meerjarig naar boven bijgesteld. Daarnaast is, op basis van bijgestelde in- en uitstroomramingen, de toerekening voor eerste jaarsopvang van asielzoekers uit DAC-landen lager geworden. Deze meevallers hebben het mogelijk gemaakt om enerzijds de in 2020 doorgevoerde kasschuif op ODA terug te draaien voor de jaren 2021-2025, en anderzijds te werken aan herstel van een oplopende buffercapaciteit op artikel 05.04. Ook is extra ingezet op de bestrijding van de impact van COVID-19 in de armste landen.

In de tweede suppletoire begroting is de stand van artikel 05.04 verder verlaagd. De belangrijkste oorzaak hiervan is een tegenvaller in de raming van de ODA-toerekening van eerstejaarsopvang van asielzoekers uit DAC-landen (EUR -38,2 miljoen). Hiertegenover staat een overheveling vanuit artikel 05.02 vanwege de Verdragsmiddelen voor Suriname. Deze stand is aan het einde van het jaar teruggebracht naar EUR 0.

Toerekening asielzoekers

Met ingang van 2021 is de ODA-toerekening aan de opvang van asielzoekers zichtbaar op de departementale begrotingen van JenV en OCW. De asieltoerekening is lager dan verwacht, vanwege een meevallende nacalculatie uit 2020, die in 2021 is verwerkt.

Beleidsthema 9 Overige uitgaven

Onder overige uitgaven zijn de uitgaven gegroepeerd die niet onder één van de beleidsinhoudelijke hoofdstukken kunnen worden ondergebracht. Dit betreft vooral de apparaatsuitgaven voor het ministerie van Buitenlandse Zaken waarbij het merendeel van de uitgaven bestemd is voor het postennet en de uitgaven voor attachés, die vanuit de verschillende vakdepartementen worden uitgezonden naar de Nederlandse vertegenwoordigingen in het buitenland om met hun specifieke kennis mede invulling te geven aan het buitenlands beleid.

Beleidsinzet toegelicht

Investerings in het postennet sinds 2018

In het regeerakkoord 'vertrouwen in de toekomst' heeft het kabinet aangekondigd dat het netwerk van ambassades, consulaten en permanente vertegenwoordigingen zou worden uitgebreid en versterkt. Voor deze investering trok het kabinet structureel EUR 40 miljoen uit in een oplopende reeks (EUR 10 miljoen in 2018 oplopend tot EUR 40 miljoen in 2021). Over de plannen met betrekking tot deze investeringen is de Kamer geïnformeerd in juli en oktober 2018 (Kamerstukken 32 734, nr. 31 en Kamerstukken 32 734, nr. 32). In deze brieven is aangegeven op welke prioriteiten wordt geïntensiveerd en welke posten hiervoor worden versterkt. Deze prioriteiten zijn: veiligheid, migratie, en versterking van de ring van instabiliteit rond Europa. Daarnaast zijn posten versterkt uit ODA-middelen op het thema armoedebestrijding en stabiliteit en is de economische functie van het postennet versterkt en uitgebreid om Nederlandse bedrijven te ondersteunen en economische kansen te creëren.

Budgettaire gevolgen van beleid

Begroting/beleidsreïnin/artikel/omschrijving (x EUR 1 000)		Begroting 2021		Mutatie		Realisatie 2021	
		Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BZ	05.01 Geheim	0	0	0	0	0	0
	06.01 Nog onverdeeld (HGIS)	4.255	0	-4.255	0	0	0
	07.01 Apparaatsuitgaven	871.129	298.046	-48.207	240	822.922	298.286
JenV	91.01 Eigen personeel/Attachés	2.026	0	139	0	2.165	0
BZK	02.01 Nationale veiligheid	308	0	6	0	314	0
	11.01 Apparaat (attachés)	205	0	4	0	209	0
OCW	95.01 Eigen personeel/attachés	401	0	188	0	589	0
Financiën	01.03.01 Belastingdienst; eigen personeel (attachés)	1.127	0	25	0	1.152	0
	01.04.01 Belastingdienst; ICT materieel (attachés)	371	0	0	0	371	0
	21.01.01 Algemeen/apparaat (attachés)	1.142	0	25	0	1.167	0
Defensie	08.02 Apparaatsuitgaven; Attachés	20.979	0	-2.970	0	18.009	0
IenW	98.01 Apparaatsuitgaven (attachés personeel en materieel)	2.737	0	-222	0	2.515	0
EZK	2.65 Bedrijvenbeleid: Innovatief en duurzaam ondernemen; baten- en lastendiensten (attachés innovatie)	8.727	0	-1.670	0	7.057	0
	2.65 Bedrijvenbeleid: Innovatief en duurzaam ondernemen; baten- en lastendiensten (attachés NFIA)	11.371	0	1.633	0	13.004	0
	40 Apparaat (attachés)	0	0	1.060	0	1.060	0
LNV	21.65 Bijdragen aan baten-lastendiensten (attachés)	18.250	0	-18.250	0	0	0
	24.65 Bijdrage aan agentschappen	0	0	12.842	0	12.842	0
	50 Apparaat (attachés)	1.617	0	4.035	0	5.652	0
SZW	96.20.01 Apparaatsuitgaven (attachés)	526	0	17	0	543	0
VWS	10.30.22 Materieel	0	0	1	0	1	0
	10.30.21 Apparaatsuitgaven (attachés)	1.249	0	118	0	1.367	0
	Totaal	946.420	298.046	-55.481	240	890.939	298.286

Financiële toelichting:

Buitenlandse Zaken

Artikel 07.01

- Het budget voor het artikel -Nog onverdeeld- heeft betrekking op de HGIS en hierop heeft geen realisatie plaatsgevonden. De mutatie is het saldo van bijstellingen op grond van aanpassing van BNI- en bbp-ramingen door het CPB, verwerking van de HGIS-eindejaarsmarge 2020, het verwerken van de loon- en prijsbijstellingen binnen de HGIS en overboekingen naar diverse begrotingen zoals binnen de HGIS is overeengekomen.
- De apparaatsuitgaven zijn per saldo afgenomen. Dit wordt onder meer verklaard doordat er minder bedrijfsvoeringsuitgaven zijn gerealiseerd als gevolg van COVID-19.

Defensie

Artikel 08.02

De uitgaven realisatie op artikel 8.2 valt lager uit voornamelijk doordat er, net als in 2020 als gevolg van COVID-19, minder dienstreizen en minder overige kosten zijn gemaakt

Economische Zaken en Klimaat

Artikel 2.65

Bij het budget voor het Innovatie Attaché Netwerk is in 2021 onderuitputting ontstaan. De uitgaven zijn voornamelijk niet benut door vertraging in de uitvoering van activiteiten als gevolg van de COVID-19 crisis.

Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Artikel 21.65/24.65

Met ingang van 2021 geldt voor de begroting van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (XIV) een nieuwe artikelnummering. Dat verklaart de mutatie van Artikel 21 naar Artikel 24. Daarnaast heeft er een overheveling plaatsgevonden van Artikel 24 naar Artikel 50. Dit is te verklaren doordat na de splitsing tussen EZK en LNV de landbouwattachés formeel op de loonlijst van LNV staan waardoor de uitgaven van die attachés niet meer drukken op het HGIS-artikel bij RVO (een van de deelopdrachten van LNV aan RVO), maar landen deze op het apparaatsartikel binnen LNV. Er wordt momenteel gewerkt om op termijn de gehele opdracht weer bij RVO te kunnen beleggen waardoor in de toekomst overhevelingen naar het apparaatsbudget niet meer nodig zijn. Daarnaast vielen in 2021 de uitvoeringskosten op de RVO Landbouwradenennetwerk (LAN) opdracht iets lager uit als gevolg van de COVID-19 crisis.

Bijlage 1a. De HGIS-uitgaven 2021 per begroting en artikel (bedragen x EUR 1 000)

	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
V Buitenlandse Zaken						
01 Versterkte internationale rechtsorde						
01.01 Goed functionerende internationale instellingen	48.945	16.859	2.115	457	51.060	17.316
01.02 Bescherming en bevordering van mensenrechten	63.402	37.555	-549	-1.353	62.853	36.202
01.03 Gastlandbeleid internationale organisaties	14.102		-1.616		12.486	
02 Veiligheid en stabiliteit						
02.01 Goede internationale samenwerking ter bevordering van de eigen en bondgenootschappelijke veiligheid	12.441		1.063	0	13.504	
02.02 Bestrijding internationale criminaliteit en terrorisme	13.041		-906		12.135	
02.03 Wapenbeheersing	10.882	3.252	-1.683	-383	9.199	2.869
02.04 Bevorderen van veiligheid, stabiliteit en rechtsorde	218.002	70.917	-53.099	1.726	164.903	72.643
02.05 Bevordering van transitie in prioritaire gebieden	29.822	11.929	-3.385	-1.354	26.437	10.575
03 Effectieve Europese samenwerking						
03.02 Europees Ontwikkelingsfonds	191.123	191.123	-11.641	-11.641	179.482	179.482
03.03 Een hechtere Europese waardengemeenschap	10.500	4.200	399	160	10.899	4.360
03.04 Versterkte Nederlandse positie in de Unie	5.892		-1.381		4.511	
03.05 Europese vredesfaciliteit	32.100		-19.406		12.694	
04 Consulaire dienstverlening en uitdragen van Nederlandse waarden						
04.01 Consulaire dienstverlening Nederlanders in het buitenland	10.657		7.317		17.974	
04.02 Samen met (keten)partners het personenverkeer reguleren	15.397		4.365		19.762	
04.03 Grotere buitenlandse bekendheid met de Nederlandse cultuur	8.875		-2.379		6.496	
04.04 Uidragen Nederlandse waarden en belangen	18.881	136	3.003	1.807	21.884	1.943
05.00 Geheim						
05.01 Geheim	0		0		0	
06.00 Nog onverdeeld						
06.01 Nog onverdeeld (HGIS)	4.255		-4.255		0	
07.00 Algemeen						
07.01 Apparaatsuitgaven	871.129	298.046	-48.207	240	822.922	298.286
Totaal	1.579.446	634.017	-130.245	-10.341	1.449.201	623.676

Begroting/beleidsterrein/artikel/omschrijving	Begroting 2021		Mutatie		Realisatie 2021	
	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
VI Justitie en Veiligheid						
31 Politie						
31.03.21 Kwaliteit, Arbeidsvoorwaarden en ICT politie; internationale samenwerking	8.600	8.600	-1.099	-1.099	7.501	7.501
33 Veiligheid en criminaliteitsbestrijding						
33.03.39 Opsporing en vervolging; drugsbestrijding Suriname	200	200	-195	-195	5	5
33.03.10 Opsporing en vervolging; NFI	786		16		802	
36 Contraterrorisme en nationaal veiligheidsbeleid						
36.02 Nationale veiligheid en terrorismebestrijding	406		-406		0	
37 Migratie						
37.02 COA (Asieltoerekening)	0	0	302.637	302.637	302.637	302.637
91 Apparaatsuitgaven kerndepartement						
91.01 Europol en Eurojust	22.314		-8.287		14.027	
91.01 WIPO	375		-144		231	
91.01 Eigen personeel/Attachés	2.026		139		2.165	
Totaal	34.707	8.800	292.661	301.343	327.368	310.143
VII Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties						
02.01 Nationale veiligheid	308		6		314	
11.01 Apparaat (attachés)	205		4		209	
Totaal	513	0	10	0	523	0
VIII Onderwijs, Cultuur en Wetenschap						
01 Primair onderwijs						
01.70/76 Primair onderwijs (Asieltoerekening)	0	0	31.773	31.773	31.773	31.773
03 Voortgezet onderwijs						
03.70 Voortgezet onderwijs (Asieltoerekening)	0	0	10.297	10.297	10.297	10.297
06 Hoger Beroepsonderwijs						
06.70 Hoger beroepsonderwijs	2.873	2.873	0	0	2.873	2.873
07 Wetenschappelijk Onderwijs						
07.70/76 Wetenschappelijk onderwijs	54.299	46.884	990	1.069	55.289	47.953
08 Internationaal onderwijsbeleid						
08.71 Internationaal onderwijs; Subsidies	301		-66		235	
08.77 Internationaal onderwijs; Cultuur	521		-41		480	
14.71 Cultuur; subsidies	4.617		1.317		5.934	
16 Onderzoek en wetenschappen						
16.70 Onderzoek en wetenschappen	454	454	0	0	454	454
95.01 Eigen personeel/attachés	401		188		589	
Totaal	63.466	50.211	44.458	43.139	107.924	93.350

Begroting/beleidsterrein/artikel/omschrijving	Begroting 2021		Mutatie		Realisatie 2021	
	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
IXB Financiën						
01 Belastingen						
01.03.01 Belastingdienst; eigen personeel (attachés)	1.127		25		1.152	
01.04.01 Belastingdienst; ICT materieel (attachés)	371		0		371	
04 Internationale financiële betrekkingen						
04.50.02 Deelname aan internationale instellingen; desaldering ontvangsten	83		-83			
04.50.09 IDA (onderdeel Wereldbank)	44.200	44.200	0	0	44.200	44.200
04.52.01 Technische assistentie	1.779		-646		1.133	
21.01.01 Algemeen/apparaat (attachés)	1.142		25		1.167	
Totaal	48.702	44.200	-679	0	48.023	44.200
X Defensie						
01 Opdracht inzet						
01.01 Inzet (Budget Internationale Veiligheid)	199.882		-50.440	3.000	149.442	3.000
08 Defensie Ondersteuningscommando						
08.02 Apparaatsuitgaven; Attachés	20.979		-2.970		18.009	
09 Algemeen						
09.01 Inkomenoverdrachten	0		10.726		10.726	
11 Geheime uitgaven	5.000		-541		4.459	
Totaal	225.861	0	-43.225	3.000	182.636	3.000
XII Infrastructuur en Waterstaat						
11.01 Algemeen waterbeleid (Partners voor Water/Blue deal)	15.611		-4.036		11.575	
14.01 Wegen en verkeersveiligheid; Netwerk programma's	200		754		954	
17.01 Luchtvaart	1.311		143		1.454	
18.01 Scheepvaart en havens	1.064		15		1.079	
19.02 Internationaal beleid, coördinatie en samenwerking	5.552		819		6.371	
23.01 Meteorologie, seismologie en aardobservatie (contributie WMO/ECMWF)	3.340	35	1.911	0	5.251	35
98.01 Apparaatsuitgaven (attachés personeel en materieel)	2.737		-222		2.515	
Totaal	29.815	35	-616	0	29.199	35

Begroting/beleidsterrein/artikel/omschrijving	Begroting 2021		Mutatie		Realisatie 2021	
	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
XIII Economische Zaken en Klimaat						
1 Goed functionerende economie en markten						
1.55 Goed functionerende economie en markten; opdrachten	158		-146		12	
1.95 Goed functionerende economie en markten; bijdragen (inter)nationale organisaties	2.687		-206		2.481	
2 Bedrijvenbeleid: Innovatief en duurzaam ondernemen						
2.65 Bedrijvenbeleid: Innovatief en duurzaam ondernemen; baten- en lastendiensten (attachés innovatie)	8.727		-1.670		7.057	
2.65 Bedrijvenbeleid: Innovatief en duurzaam ondernemen; baten- en lastendiensten (attachés NFIA)	11.371		1.633		13.004	
2.95 Bedrijvenbeleid: Innovatief en duurzaam ondernemen; bijdragen (inter)nationale organisaties	2.420		-520		1.900	
4 Een doelmatige en duurzame energievoorziening						
4.55 Een doelmatige en duurzame energievoorziening; opdrachten	277		-121		156	
4.95 Een doelmatige en duurzame energievoorziening; bijdragen aan (inter)nationale organisaties	1.584		-100		1.484	
40 Apparaat (attachés)			1.060		1.060	
Totaal	27.224	0	-70	0	27.154	0
XIV Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit						
21 Land- en tuinbouw						
21.65 Bijdragen aan baten-lastendiensten (attachés)	18.250		-18.250		0	
21.95 Bijdragen (inter)nationale organisaties (w.o. FAO en UNEP)	10.889	4.495	-39	-162	10.850	4.333
22 Natuur en biodiversiteit en gebiedsgericht werken						
22.95 Bijdragen (inter)nationale organisaties	1.680		60		1.740	
24 Uitvoering en toezicht						
24.65 Bijdrage aan agentschappen	0		12.842		12.842	
50 Apparaat (attachés)	1.617		4.035		5.652	
Totaal	32.436	4.495	-1.352	-162	31.084	4.333
XV Sociale Zaken en Werkgelegenheid						
02.00 Bijstand, Participatiewet en Toeslagenwet; contributie CASS	9		-2		7	
96.20.01 Apparaatsuitgaven (attachés)	526		17		543	
Totaal	535	0	15	0	550	0
XVI Volksgezondheid, Welzijn en Sport						
02.11 Curatieve zorg; Beschikbaarheid en productveiligheid	2.200		-34		2.166	
09.10 Algemeen; Internationale samenwerking						
09.10 Algemeen; Internationale samenwerking	3.868		0		3.868	
10 Apparaat						
10.30.21 Apparaatsuitgaven (attachés)	1.249		118		1.367	
10.30.22 Materieel			1		1	
Totaal	7.317	0	85	0	7.402	0

Begroting/beleidsreik/artikel/omschrijving	Begroting 2021		Mutatie		Realisatie 2021	
	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
XVII Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking						
01 Duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen						
01.01 Duurzaam handels- en investeringssysteem, incl. MVO	28.781	19.425	158	1.543	28.939	20.968
01.02 Versterkte Nederlandse Handels- en Investeringspositie	91.777		13.437		105.214	
01.03 Versterkte private sector en arbeidsmarkt in ontwikkelingslanden	392.807	390.527	22.695	22.977	415.502	413.504
02 Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid, water en klimaat						
02.01 Voedselzekerheid	321.095	321.095	7.717	7.717	328.812	328.812
02.02 Water	193.714	193.714	-3.717	-3.717	189.997	189.997
02.03 Klimaat	220.468	219.318	18.213	18.084	238.681	237.402
03 Sociale vooruitgang (incl. onderwijs)						
03.01 Seksuele en reproductieve gezondheid en rechten en HIV/aids	403.189	401.578	130.283	130.469	533.472	532.047
03.02 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	52.439	52.439	-362	-362	52.077	52.077
03.03 Versterkt maatschappelijk middenveld	219.531	219.531	-53.689	-53.689	165.842	165.842
03.04 Onderwijs	69.550	69.550	4.492	4.492	74.042	74.042
04 Vrede, veiligheid, en duurzame ontwikkeling						
04.01 Humanitaire hulp	370.017	369.000	61.343	58.918	431.360	427.918
04.02 Opvang en bescherming in de regio en migratiesamenwerking	162.000	162.000	12.060	12.060	174.060	174.060
04.03 Veiligheid en rechtstaatontwikkeling	216.569	216.569	-37.467	-37.467	179.102	179.102
05 Multilaterale samenwerking en overige inzet						
05.01 Multilaterale samenwerking	171.654	171.654	6.509	6.509	178.163	178.163
05.02 Overig armoedebeleid	81.277	67.905	11.790	19.590	93.067	87.495
05.04 Nog te verdelen i.v.m. wijzigingen BNI en/of toerekeningen	69.220	69.220	-69.220	-69.220	0	
Totaal	3.064.088	2.943.525	124.242	117.904	3.188.330	3.061.429
Toerekeningen						
EU-begroting	421.305	345.572	11.640	11.640	432.945	357.212
Opvang asielzoekers	504.123	504.123	-504.123	-504.123	0	0
Totaal	925.428	849.695	-492.483	-492.483	432.945	357.212
TOTAAL UITGAVEN	6.039.538	4.534.978	-207.199	-37.600	5.832.339	4.497.378
TOTAAL UITGAVEN excl. toerekeningen	5.114.110	3.685.283	285.284	454.883	5.399.394	4.140.166

Bijlage 1b. HGIS-ontvangsten 2021 per begroting en artikel (bedragen x EUR 1 000)

Begroting / beleidsterrein / artikel / omschrijving	Begroting 2021	Mutatie	Realisatie 2021
V Buitenlandse Zaken			
2 Veiligheid en stabiliteit			
10 Doorberekening Defensie diversen	242	-242	0
40 Restituties contributies	1.000	-1.000	0
3 Europese samenwerking			
30 Restitutie Raad van Europa	250	-54	196
4 Consulaire belangenbehartiging en het internationaal uitdragen van Nederlandse waarden en belangen			
10 Consulaire dienstverlening aan Nederlanders	9.500	4.475	13.975
20 Consulaire dienstverlening aan vreemdelingen	63.000	-49.232	13.768
40 Doorberekening Defensie diversen	874	-800	74
41 Verkeersnotificaties	200	65	265
6 Geheim	0	0	
7 Apparaat			
10 Diverse ontvangsten	31.750	24.397	56.147
20 Koersverschillen	0	0	
Totaal	106.816	-22.391	84.425
IXB Financiën			
04 Internationale financiële betrekkingen			
50.02/03 Ontvangsten IFI's	2.180	207	2.387
Totaal	2.180	207	2.387
X Defensie			
01 Opdracht inzet			
01.01.01 Crisisbeheersingsoperaties/BIV (inclusief contributies)	1.407	4.069	5.476
Totaal	1.407	4.069	5.476
XIII Economische Zaken en Klimaat			
01 Goed functionerende economie en markten	0	24	24
04 Een doelmatige energievoorziening en beperking van de klimaatverandering	0	15	15
Totaal	0	39	39
XIV Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit			
21 Voedselzekerheid en internationale agrarische samenwerking	0	1	1
Totaal	0	1	1
XVII Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking			
1 Duurzame handel en investeringen			
Ontvangsten internationaal ondernemen	3.264	6.912	10.176
Ontvangsten DGGF	3.000	6.054	9.054
5 Multilaterale samenwerking en overige inzet			
20 Ontvangsten en restituties met betrekking tot leningen	29.221	-4.202	25.019
21 Ontvangsten OS	21.176	-5.148	16.028
23 Diverse ontvangsten non-ODA	0	1.723	1.723
Totaal	56.661	5.339	62.000
TOTAAL ONTVANGSTEN	167.064	-12.736	154.328

Bijlage 2. De ODA-uitgaven naar beleidsthema (bedragen x EUR 1 000)

		Begroting 2021	Mutatie	Realisatie 2021	Begroting/ artikel
1. Versterkte internationale rechtsorde, eerbiediging van mensenrechten en gastlandbeleid					
BZ	01.01 Goed functionerende internationale instellingen	16.859	457	17.316	V-01.01
	01.02 Bescherming en bevordering van mensenrechten	37.555	-1.353	36.202	V-01.02
JenV	33.03.39 Opsporing en vervolging; drugsbestrijding Suriname	200	-195	5	VI-03.39
	Totaal	54.614	-1.091	53.523	
2. Vrede, veiligheid en stabiliteit					
BZ	02.01 Goede internationale samenwerking ter bevordering van de eigen en bondgenootschappelijke veiligheid	0	0	0	V-02.01
	02.03 Wapenbeheersing	3.252	-383	2.869	V-02.03
	02.04 Bevorderen van veiligheid, stabiliteit en rechtsorde	70.917	1.726	72.643	V-02.04
	02.05 Bevordering van transitie in prioritaire gebieden	11.929	-1.354	10.575	V-02.05
Def	01.01 Inzet (Budget Internationale Veiligheid)	0	3.000	3.000	X-01.01
BHOS	04.01 Humanitaire hulp	369.000	58.918	427.918	XVII-04.01
	04.02 Opvang en bescherming in de regio en migratiesamenwerking	162.000	12.060	174.060	XVII-04.02
	04.03 Veiligheid en rechtstaatontwikkeling	216.569	-37.467	179.102	XVII-04.03
	04.04 Noodhulpfondsen	0	0	0	XVII-04.04
JenV	31.03.21 Kwaliteit, Arbeidsvoorwaarden en ICT politie; internationale samenwerking	8.600	-1.099	7.501	VI-03.21
	Totaal	842.267	35.401	877.668	
3. Effectieve Europese samenwerking					
BZ	03.02 Europees Ontwikkelingsfonds	191.123	-11.641	179.482	V-03.02
	03.03 Een hechtere Europese waardengemeenschap	4.200	160	4.360	V-03.03
Toerek.	EU-begroting	345.572	11.640	357.212	Toerekening
	Totaal	540.895	159	541.054	
4. Consulaire belangenbehartiging en internationaal uitdragen van NLse waarden en belangen					
BZ	04.04 Uidragen Nederlandse waarden en belangen	136	1.807	1.943	V-04.04
	Totaal	136	1.807	1.943	
5. Duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen					
BHOS	01.01 Duurzaam handels- en investeringsstelsel, incl. MVO	19.425	1.543	20.968	XVII-01.01
	01.02 Versterkte Nederlandse Handels- en Investeringspositie	0	0	0	XVII-01.02
	01.03 Versterkte private sector en arbeidsmarkt in ontwikkelingslanden	390.527	22.977	413.504	XVII-01.03
	Totaal	409.952	24.520	434.472	
6. Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid, water en klimaat					
BHOS	02.01 Voedselzekerheid	321.095	7.717	328.812	XVII-02.01
	02.02 Water	193.714	-3.717	189.997	XVII-02.02
	02.03 Klimaat	219.318	18.084	237.402	XVII-02.03
IenW	23.01 Meteorologie, seismologie en aardobservatie (contributie WMO/ECMWF)	35	0	35	XII-23.01
LNV	21.95 Bijdragen (inter)nationale organisaties (w.o. FAO en UNEP)	4.495	-162	4.333	XIV-11.95
	Totaal	738.657	21.922	760.579	

		Begroting 2021	Mutatie	Realisatie 2021	Begroting/ artikel
7. Sociale vooruitgang (incl. onderwijs)					
OCW	06.70 Hoger beroepsonderwijs	2.873	0	2.873	VIII-06.70
	07.70/76 Wetenschappelijk onderwijs	46.884	1.069	47.953	VIII-07.70/76
	16.70 Onderzoek en wetenschappen	454	0	454	VIII-16.70
BHOS	03.01 Seksuele en reproductieve gezondheid en rechten en HIV/aids	401.578	130.469	532.047	XVII-03.01
	03.02 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	52.439	-362	52.077	XVII-03.02
	03.03 Versterkt maatschappelijk middenveld	219.531	-53.689	165.842	XVII-03.03
	03.04 Onderwijs	69.550	4.492	74.042	XVII-03.04
	Totaal	793.309	81.979	875.288	
8. Versterkte kaders voor ontwikkeling					
JenV	37.02 COA (Asieltoerekening)	0	302.637	302.637	VI-37.02
OCW	01.70/76 Primair onderwijs (Asieltoerekening)	0	31.773	31.773	VIII-01.70/76
	03.70 Voortgezet onderwijs (Asieltoerekening)	0	10.297	10.297	VIII-03.70
Financiën	04.50.09 IDA (onderdeel Wereldbank)	44.200	0	44.200	IX-50.01
BHOS	05.01 Multilaterale samenwerking	171.654	6.509	178.163	XVII-05.01
	05.02 Overig armoedebeleid	67.905	19.590	87.495	XVII-05.02
	05.04 Nog te verdelen i.v.m. wijzigingen BNI en/of toerekeningen	69.220	-69.220	0	XVII-05.04
Toerek.	Opvang asielzoekers	504.123	-504.123	0	Toerekening
	Totaal	857.102	-202.537	654.565	
Algemeen					
Div.	Overige uitgaven	298.046	240	298.286	diversen
	Totaal	298.046	240	298.286	
Totaal ODA binnen HGIS		4.534.978	-37.600	4.497.378	
ODA buiten HGIS		4.725	-4.725	0	
TOTAAL ODA		4.539.703	-42.325	4.497.378	

Bijlage 3. ODA-prestatie 2021 (bedragen x EUR 1 000)

ODA-prestatie in 2021

ODA-uitgaven (1)	4.497,3
Af: Ontvangsten op eerdere ODA-uitgaven (2)	25,7
Netto ODA (1-2)	4.471,7
<i>BNI 2021</i>	853.828
ODA-prestatie 2021	0,52%

Toelichting:

Ad 1. Dit betreft de ODA uitgaven zoals in bijlage 2 opgenomen.

Ad 2. De ontvangsten op projecten die eerder al tot ODA uitgaven hebben geleid worden in mindering gebracht op de ODA prestatie. Dit om te voorkomen dat deze middelen dubbel tellen.

Aanvullend:

- Voor 2021 komt de ODA prestatie uit op 0,52%. Dit is 0,01 procentpunt lager dan eerder geraamd in de HGIS-nota 2022 (gepubliceerd op Prinsjesdag 2021) vanwege een hoger BNI over 2021.

Bijlage 4. De ODA-uitgaven binnen de BHOS-begroting per regio in 2021

Zoals aangekondigd in de BHOS-nota *Investeren in Perspectief*, verschuift het geografische zwaartepunt van het Nederlandse ontwikkelingsbeleid in deze kabinetsperiode naar de focusregio's West-Afrika/Sahel, Hoorn van Afrika, en Midden-Oosten en Noord-Afrika (MENA). Deze HGIS-bijlage geeft een overzicht van de uitgaven per regio, uitgesplitst naar de beleidsthema's van de BHOS-begroting.

De tabel hieronder toont bij elke regio eerst de landen waar sprake is van een naar de ambassade gedelegeerd landenbudget (en soms ook een gedelegeerd regionaal budget). Vervolgens worden voor de hele regio per thema de centrale bestedingen aangegeven. Naast uitgaven in de focusregio's, zijn ook de gedelegeerde middelen en de centrale bestedingen opgenomen voor 'Overig Afrika', 'Overig Azië' en 'Overige landen'. Aangevuld met de categorie 'Wereldwijd/niet gespecificeerd', omvat de tabel het totaal van de ODA-uitgaven binnen de BHOS-begroting.

De in de tabel opgenomen inzet van centrale middelen in de regio's moet gezien worden als een indicatie. Deze beperking heeft te maken met de aard van de bestedingen. Centrale thematische programma's zijn doorgaans niet op één land of regio gericht (in tegenstelling tot de gedelegeerde middelen) en hebben meestal een meerjarig karakter. Veel programma's werken met een landenlijst waarbij vooraf niet vast staat in welke landen van de lijst deze middelen zullen worden benut.¹ Om in deze situatie toch een realistische inschatting te maken, is voor elke lopende activiteit van meer dan EUR 1 miljoen² de verwachte geografische verdeling nagegaan. Deze verdeling over landen en regio's van de huidige portefeuille van activiteiten is vervolgens toegepast op de betreffende centrale thematische uitgaven voor 2021.

Een belangrijk deel van de centrale middelen wordt ingezet voor programma's en organisaties waarbij de geografische focus vanwege de aard van het werk niet is vastgesteld. Deze thematische inzet is in de tabel opgenomen onder de categorie Wereldwijd/niet gespecificeerd. Binnen deze categorie vormt humanitaire hulp de grootste post; besteding hiervan is flexibel en gebeurt waar dit in de loop van het jaar het hardst nodig blijkt te zijn. Andere voorbeelden van bestedingen in deze categorie zijn de bijdragen aan het vaccinatiefonds GAVI, het *Global Fund to Fight AIDS, Tuberculosis and Malaria*, de multilaterale klimaatfondsen en bijdragen aan multilaterale organisaties.

HGIS regio	HGIS indeling	Thema	ODA uitgaven (x1.000) Euro
Focusregio Sahel	Burkina Faso	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	5.851
		2.1 Voedselzekerheid	4.516
		2.2 Water	2.800
		3.1 SRGR en HIV/aids	4.158
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	8.532
		<i>Totaal</i>	<i>25.857</i>
	Mali	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	1.412
		2.1 Voedselzekerheid	5.459
		2.2 Water	4.900

¹ Zo omvat de landenlijst voor private sector ontwikkeling een 70-tal landen en staat het Voice fonds (voor het versterken van de positie van gemarginaliseerde en gediscrimineerde groepen) open voor tien landen.

² Voor activiteiten met budget kleiner dan EUR 1 miljoen is uitgegaan van een evenredige verdeling over de landen waarvoor de activiteit open staat.

HGIS regio	HGIS indeling	Thema	ODA uitgaven (x1.000) Euro
Focusregio Hoorn van Afrika		3.1 SRGR en HIV/aids	16.509
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	14.234
		<i>Totaal</i>	<i>42.512</i>
	Niger	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	4.063
		2.1 Voedselzekerheid	1.806
		2.2 Water	1.800
		3.1 SRGR en HIV/aids	8.553
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	1.500
		<i>Totaal</i>	<i>17.721</i>
	Nigeria	2.1 Voedselzekerheid	1.955
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	289
		<i>Totaal</i>	<i>2.244</i>
	Senegal	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	505
		<i>Totaal</i>	<i>505</i>
	Regionaal	1.1 Duurzaam handels- en investeringssysteem	3.021
		1.3 Private sector en arbeidsmarkt	9.589
		2.1 Voedselzekerheid	30.415
		2.2 Water	20.930
		2.3 Klimaat	4.631
		3.1 SRGR en HIV/aids	18.110
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	216
		3.3 Maatschappelijk middenveld	21.648
		3.4 Onderwijs	4.632
		4.2 Opvang en bescherming in de regio	8.018
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	4.007
		<i>Totaal</i>	<i>125.217</i>
		<i>Totaal</i>	<i>214.055</i>
	Ethiopië	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	3.013
		2.1 Voedselzekerheid	27.151
		2.2 Water	5.529
		3.1 SRGR en HIV/aids	22.563
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	865
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	957
		<i>Totaal</i>	<i>60.077</i>
	Kenia	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	1.565
		2.1 Voedselzekerheid	2.723
		2.2 Water	1.958
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	1.032
		<i>Totaal</i>	<i>7.278</i>
	Oeganda	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	979
		2.1 Voedselzekerheid	13.055
		3.1 SRGR en HIV/aids	9.218
	4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	5.611	
	<i>Totaal</i>	<i>28.863</i>	
Regionaal Hoorn van Afrika	4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	2.102	
	<i>Totaal</i>	<i>2.102</i>	
Soedan	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	995	
	3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	72	
	<i>Totaal</i>	<i>1.067</i>	
Somalië	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	325	
	4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	11.065	

HGIS regio	HGIS indeling	Thema	ODA uitgaven (x1.000) Euro
Focusregio's Midden- Oosten & Noord-Afrika		<i>Totaal</i>	11.390
	Zuid-Soedan	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	1.000
		2.1 Voedselzekerheid	5.184
		2.2 Water	4.688
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	967
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	7.007
		<i>Totaal</i>	18.846
	Regionaal	1.1 Duurzaam handels- en investeringssysteem	1.926
		1.3 Private sector en arbeidsmarkt	21.404
		2.1 Voedselzekerheid	36.189
		2.2 Water	14.567
		2.3 Klimaat	8.353
		3.1 SRGR en HIV/aids	24.063
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	10.884
		3.3 Maatschappelijk middenveld	25.182
		3.4 Onderwijs	12.217
		4.2 Opvang en bescherming in de regio	39.913
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	8.489
		5.1 Multilaterale samenwerking	13
		<i>Totaal</i>	203.201
		<i>Totaal</i>	332.824
	Egypte	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	557
		2.1 Voedselzekerheid	521
		2.2 Water	642
		3.1 SRGR en HIV/aids	1.073
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	648
		<i>Totaal</i>	3.440
	Irak	2.2 Water	2.673
		<i>Totaal</i>	2.673
	Jemen	2.2 Water	2.374
		3.1 SRGR en HIV/aids	11.233
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	879
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	5.021
	<i>Totaal</i>	19.508	
Jordanië	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	4.346	
	2.1 Voedselzekerheid	1.750	
	2.2 Water	1.500	
	3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	64	
	<i>Totaal</i>	7.660	
Libanon	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	5.421	
	<i>Totaal</i>	5.421	
Palestijnse Gebieden	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	1.979	
	2.1 Voedselzekerheid	1.221	
	2.2 Water	11.041	
	4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	6.123	
	<i>Totaal</i>	20.364	
Tunesië	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	3.545	
	4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	7.083	
	<i>Totaal</i>	10.627	
Regionaal	1.1 Duurzaam handels- en investeringssysteem	1.928	

HGIS regio	HGIS indeling	Thema	ODA uitgaven (x1.000) Euro	
Overig Afrika		1.3 Private sector en arbeidsmarkt	22.591	
		2.1 Voedselzekerheid	6.096	
		2.2 Water	4.993	
		2.3 Klimaat	5.964	
		3.1 SRGR en HIV/aids	5.507	
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	10.796	
		3.3 Maatschappelijk middenveld	9.504	
		3.4 Onderwijs	4.305	
		4.2 Opvang en bescherming in de regio	84.419	
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	13.947	
		<i>Totaal</i>	<i>170.049</i>	
		<i>Totaal</i>	<i>239.741</i>	
		Benin	2.1 Voedselzekerheid	11.597
			2.2 Water	14.250
			3.1 SRGR en HIV/aids	8.388
			<i>Totaal</i>	<i>34.235</i>
		Burundi	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	1.217
			2.1 Voedselzekerheid	19.294
			3.1 SRGR en HIV/aids	5.986
			4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	2.560
			<i>Totaal</i>	<i>29.057</i>
		Democratische Republiek Congo	3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	780
			<i>Totaal</i>	<i>780</i>
		Ghana	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	1.383
			2.1 Voedselzekerheid	4.695
			2.2 Water	1.149
			<i>Totaal</i>	<i>7.227</i>
		Mozambique	2.1 Voedselzekerheid	9.183
			2.2 Water	6.142
			3.1 SRGR en HIV/aids	2.380
			<i>Totaal</i>	<i>17.705</i>
		Regionaal Afrika	3.1 SRGR en HIV/aids	11.775
		<i>Totaal</i>	<i>11.775</i>	
	Regionaal Grote Meren	2.1 Voedselzekerheid	9.752	
		2.2 Water	5.646	
		2.3 Klimaat	3.464	
		3.1 SRGR en HIV/aids	4.802	
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	8.565	
		<i>Totaal</i>	<i>32.228</i>	
	Rwanda	2.1 Voedselzekerheid	4.346	
		2.2 Water	4.022	
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	5.881	
		<i>Totaal</i>	<i>14.248</i>	
	Regionaal	1.1 Duurzaam handels- en investeringssysteem	3.022	
		1.3 Private sector en arbeidsmarkt	54.327	
		2.1 Voedselzekerheid	26.285	
		2.2 Water	24.256	
		2.3 Klimaat	15.840	
		3.1 SRGR en HIV/aids	56.533	
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	4.545	

HGIS regio	HGIS indeling	Thema	ODA uitgaven (x1.000) Euro
Overig Azië		3.3 Maatschappelijk middenveld	24.754
		3.4 Onderwijs	20.496
		4.2 Opvang en bescherming in de regio	6.327
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	3.104
		5.1 Multilaterale samenwerking	38.063
		<i>Totaal</i>	<i>277.552</i>
		<i>Totaal</i>	<i>424.808</i>
	Afghanistan	4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	3.110
		<i>Totaal</i>	<i>3.110</i>
	Bangladesh	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	2.996
		2.1 Voedselzekerheid	7.296
		2.2 Water	10.562
		3.1 SRGR en HIV/aids	2.840
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	1.505
		<i>Totaal</i>	<i>25.200</i>
	Indonesië	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	240
		2.1 Voedselzekerheid	411
		2.2 Water	464
		3.4 Onderwijs	825
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	307
		<i>Totaal</i>	<i>2.247</i>
Myanmar	3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	545	
	<i>Totaal</i>	<i>545</i>	
Regionaal	1.1 Duurzaam handels- en investeringssysteem	1.667	
	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	23.911	
	2.1 Voedselzekerheid	6.522	
	2.2 Water	11.558	
	2.3 Klimaat	6.069	
	3.1 SRGR en HIV/aids	13.582	
	3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	3.318	
	3.3 Maatschappelijk middenveld	30.147	
	3.4 Onderwijs	14.941	
	4.2 Opvang en bescherming in de regio	1.710	
	4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	2.272	
	5.1 Multilaterale samenwerking	5.479	
		<i>Totaal</i>	<i>121.178</i>
	<i>Totaal</i>	<i>152.278</i>	
Overige landen	Suriname	5.2 Overig armoedebeleid	470
		<i>Totaal</i>	<i>470</i>
Regionaal	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	13.209	
	2.1 Voedselzekerheid	1.269	
	2.2 Water	2.798	
	2.3 Klimaat	4.762	
	3.1 SRGR en HIV/aids	6.496	
	3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	5.390	
	3.3 Maatschappelijk middenveld	8.563	
	3.4 Onderwijs	4.010	
	<i>Totaal</i>	<i>46.497</i>	
	<i>Totaal</i>	<i>46.967</i>	
Wereldwijd	Wereldwijd	1.1 Duurzaam handels- en investeringssysteem	9.405

HGIS regio	HGIS indeling	Thema	ODA uitgaven (x1.000) Euro
		1.3 Private sector en arbeidsmarkt	227.084
		2.1 Voedselzekerheid	90.121
		2.2 Water	28.756
		2.3 Klimaat	188.319
		3.1 SRGR en HIV/aids	298.279
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	10.312
		3.3 Maatschappelijk middenveld	46.043
		3.4 Onderwijs	12.616
		4.1 Humanitaire Hulp	427.918
		4.2 Opvang en bescherming in de regio	33.672
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	56.599
		5.1 Multilaterale samenwerking	134.607
		5.2 Overig armoedebeleid	87.025
		<i>Totaal</i>	<i>1.650.340</i>
	<i>Totaal</i>		<i>1.650.340</i>
Totaal			3.061.429

Bijlage 5. Non-ODA uitgaven 2021 per beleidsthema (bedragen x EUR 1000)

Begroting/beleidssterrein/artikel/omschrijving		Begroting 2021	Mutatie	Realisatie 2021	Begroting/artikel
1. Versterkte internationale rechtsorde, eerbiediging van mensenrechten en gastlandbeleid					
BZ	01.01 Goed functionerende internationale instellingen	32.086	1.658	33.744	V-01.01
	01.02 Bescherming en bevordering van mensenrechten	25.847	804	26.651	V-01.02
	01.03 Gastlandbeleid internationale organisaties	14.102	-1.616	12.486	V-01.03
JenV	33.03.10 Opsporing en vervolging; NFI	786	16	802	VI-03.10
	91.01 Europol en Eurojust	22.314	-8.287	14.027	VI-01.07
	91.01 WIPO	375	-144	231	VI-01.09
IenW	17.01 Luchtvaart	1.311	143	1.454	XII-17.01
	18.01 Scheepvaart en havens	1.064	15	1.079	XII18.01
SZW	02.00 Bijstand, Participatiewet en Toeslagenwet; contributie CASS	9	-2	7	XV-02.00
VWS	02.11 Curatieve zorg; Beschikbaarheid en productveiligheid	2.200	-34	2.166	XVI-02.11
	04.40 Zorgbreed beleid; Inrichten uitvoeringsactiviteiten	0	0	0	XVI-04.40
	Totaal	100.094	-7.447	92.647	
2. Vrede, veiligheid en stabiliteit					
BZ	02.01 Goede internationale samenwerking ter bevordering van de eigen en bondgenootschappelijke veiligheid	12.441	1.063	13.504	V-02.01
	02.02 Bestrijding internationale criminaliteit en terrorisme	13.041	-906	12.135	V-02.02
	02.03 Wapenbeheersing	7.630	-1.300	6.330	V-02.03
	02.04 Bevorderen van veiligheid, stabiliteit en rechtsorde	147.085	-54.825	92.260	V-02.04
	02.05 Bevordering van transitie in prioritaire gebieden	17.893	-2.031	15.862	V-02.05
BHOS	04.01 Humanitaire hulp	1.017	2.425	3.442	XVII-04.01
JenV	36.02 Nationale veiligheid en terrorismebestrijding	406	-406	0	VI-03.21
Defensie	01.01 Inzet (Budget Internationale Veiligheid)	199.882	-53.440	146.442	X-01.01
	09.01 Inkomensoverdrachten	0	10.726	10.726	X-09.01
	11 Geheime uitgaven	5.000	-541	4.459	X-02.33
	Totaal	404.395	-99.235	305.160	
3. Effectieve Europese samenwerking					
BZ	03.03 Een hechtere Europese waardengemeenschap	6.300	239	6.539	V-03.03
	03.04 Versterkte Nederlandse positie in de Unie	5.892	-1.381	4.511	V-03.04
	03.05 Europese vredesfaciliteit	32.100	-19.406	12.694	
Toerek.	EU-begroting	75.733	0	75.733	Toerekening
	Totaal	120.025	-20.548	99.477	
4. Consulaire belangenbehartiging en internationaal uitdragen van NLse waarden en belangen					
BZ	04.01 Consulaire dienstverlening Nederlanders in het buitenland	10.657	7.317	17.974	V-04.01
	04.02 Samen met (keten)partners het personenverkeer reguleren	15.397	4.365	19.762	V-04.02
	04.03 Grotere buitenlandse bekendheid met de Nederlandse cultuur	8.875	-2.379	6.496	V-04.03
	04.04 Uidragen Nederlandse waarden en belangen	18.745	1.196	19.941	V-04.04
OCW	08.77 Internationaal onderwijs; Cultuur	521	-41	480	VIII-08.77
	14.71 Cultuur; subsidies	4.617	1.317	5.934	VIII-14.71
	Totaal	58.812	11.775	70.587	

Begroting/beleidssterrein/artikel/omschrijving		Begroting 2021	Mutatie	Realisatie 2021	Begroting/artikel
5. Duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen					
BHOS	01.01 Duurzaam handels- en investeringsstelsel, incl. MVO	9.356	-1.385	7.971	XVII-01.01
	01.02 Versterkte Nederlandse Handels- en Investeringspositie	91.777	13.437	105.214	XVII-01.02
	01.03 Versterkte private sector en arbeidsmarkt in ontwikkelingslanden	2.280	-282	1.998	XVII-01.03
EZK	1.55 Goed functionerende economie en markten; opdrachten	158	-146	12	XIII-1.55
	1.95 Goed functionerende economie en markten; bijdragen (inter)nationale organisaties	2.687	-206	2.481	XIII-1.95
	2.95 Bedrijvenbeleid: Innovatief en duurzaam ondernemen; bijdragen (inter)nationale organisaties	2.420	-520	1.900	XIII-2.95
	Totaal	108.678	10.898	119.576	
6. Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid, water en klimaat					
BHOS	02.03 Klimaat	1.150	129	1.279	XVII-02.03
IenW	11.01 Algemeen waterbeleid (Partners voor Water/Blue deal)	15.611	-4.036	11.575	XII-11.01
	14.01 Wegen en verkeersveiligheid; Netwerk programma's	200	754	954	XII-14.01
	19.02 Internationaal beleid, coördinatie en samenwerking	5.552	819	6.371	XII-19.02
	23.01 Meteorologie, seismologie en aardobservatie (contributie WMO/ECMWF)	3.305	1.911	5.216	XII-23.01
	97.01 IenW-brede programmamiddelen	0	0	0	XII-97.01
EZK	4.55 Een doelmatige en duurzame energievoorziening; opdrachten	277	-121	156	XIII-4.55
	4.95 Een doelmatige en duurzame energievoorziening; bijdragen aan (inter)nationale organisaties	1.584	-100	1.484	XIII-4.95
LNV	21.95 Bijdragen (inter)nationale organisaties (w.o. FAO en UNEP)	6.394	123	6.517	XIV-11.95
	22.95 Bijdragen (inter)nationale organisaties	1.680	60	1.740	XIV-12.95
	Totaal	35.753	-461	35.292	
7. Sociale vooruitgang (incl. onderwijs)					
OCW	07.70/76 Wetenschappelijk onderwijs	7.415	-79	7.336	VIII-07.70/76
	08.71 Internationaal onderwijs; Subsidies	301	-66	235	VIII-08.71
	08.76 Internationaal onderwijs Bijdragen (inter)nationale organisaties: overige	0	0	0	VIII-08.76
VWS	09.10 Algemeen; Internationale samenwerking	3.868	0	3.868	XVI-09.10.07
BHOS	03.01 Seksuele en reproductieve gezondheid en rechten en HIV/aids	1.611	-186	1.425	XVII-03.01
	Totaal	13.195	-331	12.864	
8. Versterkte kaders voor ontwikkeling					
BHOS	05.02 Overig armoedebeleid	13.372	-7.800	5.572	XVII-05.02
Financiën	04.50.02 Deelname aan internationale instellingen; desaldering ontvangst	83	-83	0	IX-50.02
	04.52.01 Technische assistentie	1.779	-646	1.133	IX-52.01
	Totaal	15.234	-8.529	6.705	
Overige uitgaven					
Div.	Overige uitgaven	648.374	-55.721	592.653	Div. Begrotingen
	Totaal	648.374	-55.721	592.653	
Totaal non-ODA		1.504.560	-169.599	1.334.961	

Bijlage 6: Internationale klimaatfinanciering voor ontwikkelingslanden 2021

Inleiding

In 2009 hebben de ontwikkelde landen in Kopenhagen toegezegd om vanaf 2020 USD 100 miljard per jaar te mobiliseren uit publieke en private bronnen om ontwikkelingslanden te ondersteunen bij het tegengaan van en de aanpassing aan klimaatverandering. Deze afspraak werd bij de Klimaattop in Parijs in 2015 herbevestigd. Verder is afgesproken dat de ontwikkelde landen geleidelijk naar dit bedrag zouden toewerken en dat vanaf 2025 een nader te bepalen, hoger doel zal gelden.

Tijdens de VN-klimaattop in Glasgow in november 2021 werd duidelijk dat het 100 miljard doel in 2020 hoogstwaarschijnlijk niet gehaald zal worden en hebben ontwikkelde landen toegezegd zich in te zetten het doel zo snel mogelijk te halen³. Ook werd afgesproken dat ontwikkelde landen financiering voor adaptatie collectief gaan verdubbelen per 2025 ten opzichte van 2019⁴. In Glasgow werd tevens een begin gemaakt met de besprekingen over een nieuw lange termijn klimaatfinancieringsdoel per 2025.

Tegen deze achtergrond werkt Nederland sinds 2010 aan gestage opschaling van zijn publieke en private klimaatfinanciering. Nederland wil hiermee een betekenisvol aandeel leveren aan de ondersteuning van klimaatactie in ontwikkelingslanden en dit ook ten goede laten komen van de armste landen. Internationale klimaatfinanciering bestaat zowel uit publieke klimaatfinanciering als met publieke middelen gemobiliseerde private klimaatfinanciering. De Nederlandse klimaatfinanciering bedroeg in 2021 in totaal EUR 1.258 miljoen.

Publieke klimaatfinanciering in 2021

In 2021 besteedde Nederland EUR 638 miljoen aan publieke middelen voor klimaatactie ten behoeve van ontwikkelingslanden hetgeen EUR 58 miljoen boven de voor dat jaar gegeven indicatie⁵ van EUR 580 miljoen ligt.

De Nederlandse publieke klimaatfinanciering bestaat uit ongeveer 400 activiteiten die bijdroegen aan reductie van broeikasgassen (klimaatmitigatie) en/of vergroting van de weerbaarheid tegen klimaatverandering (klimaatadaptatie). Van de totale publieke klimaatfinanciering kwam EUR 325 miljoen (51%) ten goede aan klimaatadaptatie en EUR 179 miljoen (28%) ten goede aan klimaatmitigatie. Van EUR 134 miljoen (21%) is niet gespecificeerd of dit ten goede kwam aan mitigatie of adaptatie. Hierbij gaat het om bijdragen aan klimaatfondsen en multilaterale organisaties die actief zijn op het terrein van klimaatverandering.

EUR 315 miljoen van de totale publieke klimaatfinanciering (49%) werd gerealiseerd in activiteiten die klimaat als hoofddoelstelling hebben. De rest betreft toerekening van uitgaven aan activiteiten die klimaat als nevendoeelstelling hebben.

Omdat een belangrijk deel van de Nederlandse financiering niet is geoormerkt en via multilaterale instellingen en –ontwikkelingsbanken loopt, is niet met precisie vast te stellen welk deel van de financiering naar welke landen en bevolkingsgroepen gaat. IOB stelt in een in 2021 gepubliceerde [Deelstudie Financiële toezeggingen in transitie](#) vast dat 60 procent van de onderzochte Nederlandse publieke klimaatfinanciering in 2019 terecht komt in de armste landen.

³ Zie ook: [Meeting the 100 billion goal](#).

⁴ Zie ook [Glasgow Climate Pact](#)

⁵ Bijlage 7 over klimaatfinanciering bij de HGIS-nota 2021 (kamerstuk 35 571, nr. 1, p. 65 e.v.).

Het merendeel van de benoemde inzet is gerealiseerd op de begroting van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking. De publieke klimaatuitgaven werden vooral gerealiseerd onder begrotingsartikel 2 voor duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid, water en klimaat. Binnen het thema voedselzekerheid (art. 2.1) steunt Nederland activiteiten die de productiviteit in de landbouw verhogen in een context van klimaatverandering en die boeren weerbaarder maken tegen klimaatverandering. Waar mogelijk wordt dit gecombineerd met de introductie van methodes en technieken die minder broeikasgassen uitstoten of waarmee meer broeikasgassen worden opgevangen. Bij de waterprogramma's (art. 2.2) is de inzet de waterproductiviteit in de landbouw te verhogen, het schaarsere water beter te beheren, de bevolking in delta's beter te beschermen tegen overstromingen en de toegang tot water en sanitaire voorzieningen te verbeteren op een wijze die bestand is tegen de gevolgen van klimaatverandering. Met de middelen voor duurzaam gebruik van natuurlijke hulpbronnen en klimaat (art. 2.3) richt Nederland zich op vergroting van toegang tot hernieuwbare energie, duurzaam beheer van bossen, mobilisering van private financiering voor klimaatrelevante investeringen en opbouw van kennis over de relatie tussen klimaat en ontwikkeling. Ook worden uit dit begrotingsartikel het Dutch Fund for Climate and Development (DFCD) en bijdragen aan internationale klimaatfondsen zoals het Groene Klimaatfonds (GCF), Least Developed Countries Fund (LDCF), de Global Environment Facility (GEF) en de Climate Investment Funds (CIFs) gefinancierd.

Verdere vergroening en integratie van klimaat resulteert ook in programma's onder andere begrotingsartikelen tot grotere klimaatrelevante uitgaven. Zo worden met het bedrijfsleveninstrumentarium klimaatrelevante investeringen ondersteund, onder andere in hernieuwbare energie. Ook zet een flink deel van de nieuwe partnerschappen onder Power of Voices en Leading from the South zich mede in om de bevolking in ontwikkelingslanden minder kwetsbaar voor klimaatverandering te maken, dan wel om klimaatverandering tegen te gaan. Daarnaast zijn sommige projecten voor opvang van vluchtelingen in de regio klimaatrelevant. Tot slot leveren multilaterale ontwikkelingsbanken en een aantal VN-organisaties en fondsen mede met Nederlandse ondersteuning een belangrijke bijdrage aan klimaatactie. De bijdrage aan multilaterale ontwikkelingsbanken, zoals Wereldbank/IDA, staat op de begroting van het Ministerie van Financiën.

Publieke klimaatfinanciering 2021 (x EUR 1 mln.)				
Begroting	Begrotingsartikel	Indicatie 2021	Realisatie 2021	Klimaatrelevantie artikel (percentage) ⁶
BHOS	1. Duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen	85	64	12
	2. Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid, water en klimaat			
	2.1 Voedselzekerheid	120	134	41
	2.2 Water	85	80	42
	2.3 Klimaat ⁷	180	218	91
	3. Sociale vooruitgang	25	56	7

⁶ De klimaatfinanciering op een (sub-)beleidsartikel ten opzichte van de totale uitgaven op het betreffende (sub-)beleidsartikel.

⁷ Dit begrotingsartikel omvat tevens duurzaam gebruik van natuurlijke hulpbronnen.

	4.Vrede, veiligheid en duurzame ontwikkeling	10	51	7
	5.Multilaterale samenwerking en overige inzet	40	23	9
Sub Totaal BHOS		545	624	20
FIN	IDA	35	14	
Totaal HGIS		580	638	

In vergelijking met de afgelopen vier jaar, waarin de jaarlijkse publieke klimaatfinanciering rond de EUR 570-580 miljoen bedroeg, en de voorspelde EUR 580 miljoen in de HGIS Nota 2021, is de gerealiseerde publieke klimaatfinanciering in 2021 hoger. Die verhoging zit hem vooral in een incidentele verhoging van het budget voor 2021 onder artikel 2.3 (klimaat) met EUR 23 miljoen en een hoger dan vooraf ingeschatte klimaatrelevantie van activiteiten onder artikel 2.1 (voedselzekerheid), artikel 3 (sociale vooruitgang) en artikel 4 (vrede, veiligheid en duurzame ontwikkeling). Hoewel de klimaatrelevantie van de activiteiten en investeringen van multilaterale organisaties en ontwikkelingsbanken in het algemeen is toegenomen, is er afgelopen jaar minder geld naar die organisaties gegaan en is de klimaatfinanciering onder artikel 5 (multilaterale samenwerking) en ook de bijdrage vanuit het Ministerie van Financiën lager dan in de HGIS Nota was geraamd.

Voor artikel 1 (Duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen) is het gerealiseerde bedrag van EUR 64 miljoen klimaatfinanciering hoger dan de in 2020 gerealiseerde EUR 52 miljoen. De klimaatrelevantie van artikel 1 steeg daarmee van afgerond 9% in 2020 naar 12% in 2021. Na aannahme van de Motie Van der Lee (kamerstuk 35830-XVII-6) is het kabinet een proces gestart voor de verdere vergroening van beleidsartikel 1. Een verdere verhoging van klimaatrelevantie vergt tijd omdat er sprake is van veel langlopende programma's. Bovendien is een deel van de uitgaven onder artikel 1 non-ODA en wordt om die reden niet meegenomen in de berekening van de klimaatfinanciering.

Voor gedetailleerde informatie over publieke klimaatfinanciering wordt verwezen naar het [openbare Klimaatdashboard](#). Daarin wordt informatie gegeven over de klimaatfinanciering per thema, per regio en per land en voor elk project of het een activiteit betreft met klimaat als hoofd- of als neven doelstelling, en de verdeling tussen financiering voor mitigatie, adaptatie en 'niet gespecificeerd'.

Gemobiliseerde private klimaatfinanciering in 2021

Nederland mobiliseerde met publieke middelen in 2021 afgerond EUR 620 miljoen aan private investeringen in klimaatprojecten. Deze investeringen werden gerealiseerd met verschillende publieke

instrumenten: bilaterale programma's⁸, multi-donor fondsen, multilaterale fondsen en via de bijdragen aan de multilaterale ontwikkelingsbanken.

De in 2021 gerealiseerde mobilisatie van private klimaatinvesteringen is ongeveer gelijk aan de voor dat jaar gegeven raming⁹ van EUR 600 miljoen. De gemobiliseerde private klimaatfinanciering laat zich veel lastiger voorspellen dan de publieke klimaatfinanciering. Gemobiliseerde private investeringen kennen grote schommelingen, zeker uitgedrukt in jaarschijven. Dit komt onder andere door wijzigende marktomstandigheden en doordat de tijdsduur van het sluiten van transacties met commerciële partijen bij elke deal anders is en de hoogte van de private investeringen vooraf niet bekend is.

Voor de berekening van de gemobiliseerde private klimaatfinanciering wordt een in OESO-verband ontwikkelde methode gebruikt¹⁰. De meting en analyse van de door Nederland met publieke middelen gemobiliseerde private klimaatfinanciering wordt uitgevoerd door een externe partij¹¹.

Gemobiliseerde private klimaatfinanciering in 2021	
Multidonorfondsen en programma's (x EUR mln.)	133,3
Green Climate Fund (GCF)	25,2
Global Environment Facility (GEF)	9,1
Least Developed Countries Fund (LDCF)	1,4
Climate Investment Funds (CIF)	0,1
Global Agriculture and Food Security Program (GAFSP)	12,9
IDH ISLA	2,4
Sustainable Trade Initiative (IDH)	12,5
IDH Farm Fit Fund	4,0
One Acre Fund	1,7
Private Infrastructure Development Group (PIDG)	47,0
Climate Investor One	15,7
International Network for Bamboo and Rattan	1,3
Nederlandse programma's	69,1
Solidaridad Practice for Change	1,2
Geodata for Agriculture and Water	1,6
CRAFT	4,5
2SCALE	6,0
Dutch Fund for Climate and Development (DFCD)	3,1
Climate Investor Two (DFCD – Water Facility)	5,1
Clean Cooking Alliance	0,1
AGRI3	5,3
FINISH Mondial	30,3

8 Bijdragen van ambassades aan het mobiliseren van privaat kapitaal worden alleen vermeld indien deze meer dan 100.000 euro bedragen.

9 Bijlage 7 over klimaatfinanciering bij de HGIS-nota 2021 (kamerstuk 35 571, nr. 1, p. 65 e.v..).

10 De OESO methodologie om private financiering te berekenen is via [deze link](#) te vinden.

11 Zie: [Report on Dutch international private mobilised climate finance 2021](#)

SDG7 Results	11,8
FMO	120,0
AEF-I FMO-A	1,7 118,3
Multilaterale Ontwikkelingsbanken	297,3
Asian Development Bank	17,9
African Development Bank	12,6
Asian International Investment Bank	4,4
European Bank for Reconstruction and Development	18,7
European Investment Bank	58,5
Inter American Development Bank	2,9
IFC	27,4
Worldbank	155,0
Totaal	619,7

Bijlage 7: Internationale inspanningen op asiel en migratie 2021

Inleiding

In het Coalitieakkoord van het kabinet Rutte IV ([Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst](#)), dat in december 2021 werd gepresenteerd, zijn ambities neergelegd voor een rechtvaardig, humaan en effectief asiel- en migratiebeleid. Deze zullen leidend zijn voor de internationale inspanningen op asiel en migratie vanaf 2022. In het jaar 2021 werd uitvoer gegeven aan het asiel- en migratiebeleid van het kabinet-Rutte III. Dit beleid werd uitgewerkt in diverse beleidsnota's en brieven, waaronder de [Geïntegreerde Buitenland- en Veiligheidsstrategie 2018-2022](#), de beleidsnota [Investeren in Perspectief](#) van de minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking en de [integrale migratieagenda](#) van de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid en de ministers van Buitenlandse Zaken, voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Binnen de kaders van bovengenoemde [integrale migratieagenda](#) werkte Nederland in 2021 bilateraal en in Europees verband met een geïntegreerde aanpak aan de verschillende pilaren van het migratiebeleid. De internationale activiteiten richtten zich op het tegengaan van irreguliere migratie, de aanpak van mensenhandel en mensensmokkel, bescherming van migranten in een kwetsbare situatie, de versterking van opvang en bescherming in de regio, een solidair en solide Europees asielstelsel en verbeterde terugkeersamenwerking.

Migratiesamenwerking

Afgelopen periode zorgde Nederlandse steun aan de Internationale Organisatie voor Migratie en de VN Vluchtelingenorganisatie (UNHCR) ervoor dat ruim 84.000 vluchtelingen en migranten in een kwetsbare positie toegang tot noodhulp en bescherming hadden in landen zoals Afghanistan, Niger, Libië en Tunesië. Potentiële migranten werden voorgelicht over de risico's van irreguliere migratie en legale alternatieven.

Nederland heeft de geïntensiverde inzet voor de bestrijding van mensenhandel en –smokkel voortgezet, o.a. ter uitvoering van de motie Kuik/Voordewind. Dit is onder meer gedaan door het versterken van de capaciteit van verschillende herkomst en transitlanden om mensenhandel en –smokkel, ook in regionaal verband, te voorkomen, onderzoeken en vervolgen, in samenwerking met partners zoals het *UN Office on Drugs and Crime*. Meer dan 550 overheidsfunctionarissen en andere betrokkenen zijn bijvoorbeeld getraind in preventie, opsporing, onderzoek en vervolging in Noord en West-Afrika.

Door reisbeperkingen als gevolg van de coronapandemie werd terugkeer afgelopen periode bemoeilijkt. Daardoor kwamen ook veel migranten vast te zitten. Met Nederlandse steun konden toch meer dan 750 migranten terugkeren naar hun landen van herkomst. Verder zijn ruim 1.700 migranten ondersteund bij hun herintegratie na terugkeer in hun gemeenschappen.

Het Nederlandse voorzitterschap van het *Khartoum Proces* is naar aanleiding van de COVID-19-crisis verlengd. Het werkplan van deze migratiedialoog tussen landen uit Europa en uit de Hoorn van Afrika is aangepast; i.p.v. fysieke zijn virtuele bijeenkomsten over migratiesamenwerking georganiseerd met in het bijzonder een speciale serie *webinars* over het tegengaan van mensenhandel. Tevens is een hybride bijeenkomst over vrijwillige terugkeer en herintegratie georganiseerd in Geneve.

Opvang en bescherming in de regio

Nederland blijft zich in de Hoorn van Afrika en de Syrië-regio inzetten voor de opvang en bescherming van deze mensen als ook voor de kwetsbare gastgemeenschappen waar zij terecht komen en een nieuw leven proberen op te bouwen. De uitdagingen zijn echter groot. Door politieke spanningen, gewelddadige conflicten, de impact van COVID-19 en economische malaise in de gastlanden is de bereidheid en of mogelijkheid tot inclusie van deze ontheemden veelal gering.

Met financiering van zowel multilaterale organisaties als ngo's zijn in 2021 vluchtelingen, intern ontheemden en kwetsbare gastgemeenschappen in acht landen (Egypte, Ethiopië, Irak, Jordanië, Libanon, Kenia, Oeganda en Soedan) ondersteund op het gebied van bescherming, onderwijs en werkgelegenheid. Via het Opportunity Fund van het Prospects Partnerschap zijn de partners UNHCR, UNICEF, ILO, IFC en WB in staat geweest om – naast lopende meerjarige programmering – gezamenlijk in te springen op nieuwe omstandigheden en zich aandienende mogelijkheden, vooral n.a.v. COVID-19. Specifieke programma's zijn van start gegaan op het gebied van o.a. digitalisering, werkgelegenheid en skills training, MHPSS en kindbescherming. Bovendien zijn programma's ontwikkeld op het gebied van jongeren participatie- en werkgelegenheid die vanaf 2022 zullen worden geïmplementeerd.

Nederland was intensief betrokken bij de *High Level Officials Meeting* (online), georganiseerd door UNHCR over de uitvoering van beloftes van zowel donoren als opvanglanden die zijn gedaan bij het Global Refugee Forum (2019) t.b.v. duurzame oplossingen voor vluchtelingen.

Postennet

In het Regeerakkoord 2017 «[vertrouwen in de toekomst](#)» is ter versterking en uitbreiding van het postennet extra budget beschikbaar gesteld. Voor 2020 betekent dit dat er 30 miljoen euro extra beschikbaar is. Daarnaast is bij de behandeling van de begroting voor 2020 een tweetal amendementen (het amendement [Sjoerdsma/Koopmans](#) en [amendement Voordewind](#)) aangenomen waardoor er in totaal EUR 5 miljoen extra toegevoegd aan het budget. Deze middelen hebben geleid tot extra formatieplaatsen die vanaf 2018 aan het postennet zijn toegevoegd. De posten rapporteren dat de extra capaciteit onder andere op het thema migratie en asiel heeft geleid tot meer resultaten:

- Op het terrein van migratie is met de extra inzet de informatiepositie van Nederland op dit thema versterkt, is een expertmissie vanuit Algiers naar Nederland georganiseerd, is Nederland nauwer betrokken bij de vergaderingen van de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) en worden regionale programma's in o.a. Noord Afrika uitgevoerd.
- Op het terrein van de instabiliteit rondom Europa is de extra inzet gebruikt om extra informatie te verkrijgen voor bijvoorbeeld terugkeerdossiers en is Nederland beter in staat om zijn informatiepositie in b.v. Oekraïne te behouden

Gemeenschappelijk Europees Asielstelsel (GEAS)

De Europese Commissie heeft in september negen (veelal wetgevende) voorstellen gepresenteerd die leiden tot een hervorming van het Europese asiel- en migratiebeleid. Dit zijn complexe en ingrijpende voorstellen. Kernstukken zijn:

- voorstellen voor screening aan de buitengrens,
- voor een verplichte grensprocedure, en
- voorstellen voor een structureel (flexibel) solidariteitsmechanisme.

Begin november 2021 is de Tweede Kamer geïnformeerd over de appreciatie van het kabinet en de Nederlandse onderhandelingsinzet.

Asiel in Nederland

De gemiddelde bezetting van het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) was gedurende 2021 substantieel hoger dan de gemiddelde bezetting in 2020. Daarnaast bleef het huisvesten van

vergunninghouders bij gemeenten achter op de taakstelling, waardoor ook de uitstroom stagneerde. De totale asielinstroom in Nederland (eerste asielaanvragen, relocatie en hervestiging, 2e en opvolgende asielaanvragen en inreis van nareizigers) is voor 2021 uitgekomen op 37.020. (In 2020 was dit 19.600). De in deze HGIS-jaarverslag opgenomen asieltoerekening van EUR 302,637 miljoen bestaat uit twee componenten. In de eerste plaats de nacalculatie over 2020, die gebaseerd is op een afrekening van de daadwerkelijke realisatiecijfers over 2020. Dit bedroeg EUR -86,050 mln. In de tweede plaats de stand van de asieltoerekening over 2021 zoals opgenomen in de tweede suppletoire begroting 2021 van BHOS. Dit bedroeg totaal een bedrag van EUR 388,687 miljoen.